

پاییز ۱۴۰۰

ما و چالش‌های اخلاقی معاصر

خانه اخلاق پژوهان جوان

To thine own self be true!

۱۳۸۵
Legonhauer

با خود درستکار باش

دست نوشته

پروفسور محمد لگنهاوسن
برای مجموعه خانه اخلاق

اینجا چراغی روشن است...

قم، خیابان ساحلی (مصلی)، بین کوچه ۲۰ و ۲۲، پلاک ۲۲۱

 EthicsHouse@gmail.com

۰۲۵۳۲۹۰۷۲۵۱

 EthicsHouse.ir

ما را در شبکه‌های اجتماعی دنبال کنید | @EthicsHouse

پروژه‌های مهم مطالعاتی

۳

داستان اخلاق پژوهی

۶

چرا فلسفه اخلاق بخوانیم؟

۹

از کجا شروع کنیم؟

۱۴

سرآغاز فلسفه اخلاق در ایران

۱۷

از این اساتید بهره بگیریم

۲۵

داستان اخلاق پژوهی در گفت‌وگو
با اساتید

۳۰

آینده اخلاق پژوهی

۳۶

گزارشی از فعالیت‌های خانه اخلاق

۳۷

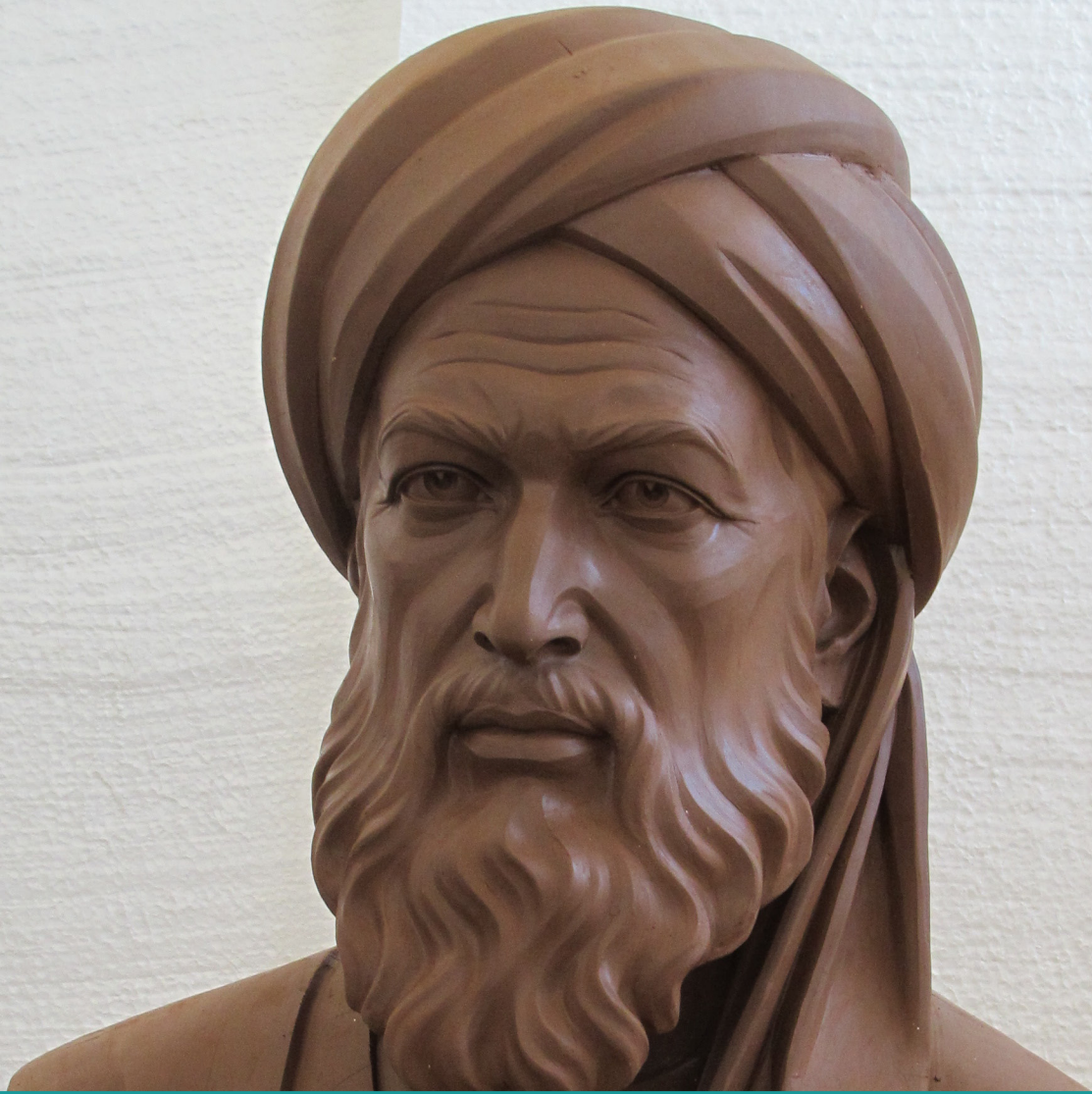
برنامه‌های حضوری

۴۳

پروژه‌های ترجمه

۴۶

برای آینده چه برنامه‌هایی داریم؟

داستان اخلاق پڑوہی

که اگر در سرزمین‌های دیگر کدهای رفتاری متفاوت از سنت اخلاقی ما به‌خوبی کار می‌کنند، پس چه چیزی باعث شده که ما تصور کنیم دستورهای اخلاقی خودمان مطلقاً درست و بهتر از دیگران است؟ زندگی اخلاقی واقعی کدام است؟ عدالت واقعی چیست؟

در پاسخ به این پرسش‌ها، فیلسوفان آتنی به جست‌وجوی منشأ اخلاق پرداختند. افلاطون اخلاق را برآمده از قدرت الهی می‌دانست و می‌گفت، این اراده‌خداست که باعث می‌شود برخی اعمال «خیر» باشند؛ در واقع «خوبی» برآمده از اراده‌خدایان است نه خود عمل. اما خود افلاطون در رساله‌ اثوفرون می‌گوید خوبی و بدی اعمال باید مستقل از خوش‌آیند و بدآیند خدایان باشد.

بحث درباره‌ منشأ اخلاق با افلاطون خاتمه نیافت و فیلسوفان دیگر آن را ادامه دادند و معیارهای متنوعی برای درستی و نادرستی عرضه کردند؛ برخی فیلسوفان یونانی الوهیت اخلاق را زیر سؤال بردند و دامنه بحث‌های فلسفی گسترده شد. همچنین آتنی‌ها تلاش کردند معیاری برای زندگی خوب عرضه کنند. ارسطو زندگی خوب را زندگی «شکوفای» می‌دانست و غایت انسان را رسیدن به سعادت (یودایمونیا) معرفی کرد.

سوفسطائیان و شکاکان عدالت را قراردادی می‌دانستند ولی رواقیان می‌گفتند عدالت از طبیعت عاقل ما سرچشمه می‌گیرد.

با وجود این، در همه این نحله‌های فلسفی، بر حجیت عقل در استدلال اخلاقی تأکید می‌شد و جنبه الهی اخلاق، کم‌کم رنگ باخت.

فلسفه اخلاق، یعنی شاخه‌ای از تفکر فلسفی که درباره رفتار درست و غلط و خوبی و بدی بحث می‌کند، طبیعتاً از زمانی شکل گرفته که انسان تفکر درباره بهترین شکل زندگی را آغاز کرد. این شکل از تفکر زمانی آغاز شد که نوعی اخلاق در جوامع انسانی به صورت آداب و رسوم معیار در زمینه رفتار درست پا گرفت. بر همین اساس، اخلاق با معرفی اولین کدهای اخلاقی آغاز شد. جوامع انسانی برای توضیح منشأ اخلاق، به اسطوره‌ها و باورهای مذهبی پناه می‌بردند. مثلاً در موزه لوور پاریس یک ستون سیاه بابلی وجود دارد که نشان می‌دهد خدای خورشید به حمورابی دستورهای اخلاقی می‌دهد؛ دستورهایی که آنها را به نام قوانین حمورابی می‌شناسیم. در تورات نیز خداوند در کوه سینا به موسی ده فرمان داد که می‌توان آنها را نمونه دیگری از این قبیل دانست. فلسفه اخلاقی که ما امروزه با نام فلسفه اخلاق غربی می‌شناسیم، به صورت آکادمیک از قرن چهارم و پنجم میلادی و از یونان آغاز شد. در آن دوران آتنی‌ها تجارت دریایی خود را در سرزمین‌های دیگر گسترش دادند، با فرهنگ‌ها و آداب و رسوم، کدهای رفتاری و سنت‌های اخلاقی تازه آشنا شدند و به تدریج این پرسش در ذهن‌شان شکل گرفت

پیشرفت علوم دیگر نیز چالش‌هایی را پیش روی دانشمندان قرار داد که برای رفع‌شان ناگزیر شدند به فیلسوف اخلاق مراجعه کنند و به این ترتیب، فلسفه اخلاق، دیگر یک رشته صرفاً عقلی باقی نماند و در قامت یک شاخه میان‌رشته‌ای، وارد حوزه عمل شد. امروز فیلسوفان اخلاق نه تنها رفتارهای فردی، بلکه مناسبات جمعی و بین‌المللی انسان‌ها را هم ارزیابی کرده و با تعیین معیار برای درستی و نادرستی اعمال، حافظ حقوق فردی و اجتماعی انسان‌ها هستند و همزمان با تغییراتی که در سبک زندگی به وجود می‌آید، بر چالش‌های تازه فائق آمده و تلاش می‌کنند تعارضات میان حقوق و منافع هر آنچه در زمین هست (انسان‌ها، حیوانات، گیاهان و محیط‌زیست) را برطرف کرده و حافظ صلح و ثبات سیاره‌ای باشند که حیات ما روی آن جاری است. فیلسوف اخلاق، فیلسوف زندگی است.

فلسفه اخلاق به یونان محدود نشد. تفکرات یونانیان به زبان‌های گوناگون ترجمه شد و به سرزمین‌های دیگر راه یافت. فیلسوفان مسلمان همچون فارابی، ابن‌سینا، ابن‌مسکویه، خواجه نصیر و مانند آنان، با استفاده از دستاوردهای اخلاقی یونانیان، نظریه‌هایی اخلاقی با رنگ و بوی دینی عرضه کردند.

اروپا نیز تجربه رنسانس را از سر گذراند و وارد دوره تازه‌ای از تفکر فلسفی شد که در آن پرسش‌های اخلاقی بسیار پررنگ بودند و نحله‌های تازه اخلاقی شکل گرفتند. اخلاق پیامدگرایی جان استیوارت میل و وظیفه‌گرایی کانتی، دو شاخه بزرگ اخلاق هنجاری و محصول قرون هفدهم و هجدهم میلادی‌اند.

فلسفه اخلاق به رشد خود ادامه داد تا امروز که از مهم‌ترین شاخه‌های تفکر فلسفی است. هیچکدام از گرایش‌های فلسفه تا به امروز در زندگی عملی ما نقشی این‌چنین تأثیرگذار بازی نکرده بودند.

قرن بیستم، قرن شکوفایی فلسفه اخلاق در اروپا و آمریکاست. در این قرن اخلاق فضیلت‌مدار که برگرفته از تفکرات ارسطوست، جان تازه‌ای گرفت.

چرا فلسفهٔ اخلاق بخوانیم؟

و بی‌سرپرستی که تحت پوشش خیریه‌اند، از حمایت محروم می‌شوند؛ راه درست کدام است؟

خوب است امروز به مادر بزرگم سر بزنم. امروز باید داروی پدرم را از داروخانه تهیه کنم.

امروز به جای ماشین با دوچرخه سرکار می‌روم.

عصبانیت همکارم از مستخدم اداره درست نبود.

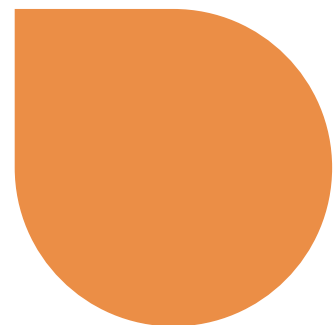
همان‌طور که می‌دانید، همهٔ مادر زندگی روزمره با بی‌شمار تصمیم‌ها، احکام و داوری‌های اخلاقی مواجه می‌شویم. گاه بدون توجه از کنار آنها رد می‌شویم و گاهی چالش بیشتری برای ما ایجاد می‌کنند. این تصمیم‌ها گاه تصمیم‌هایی کاملاً شخصی و مربوط به خودمان است، گاهی بر نزدیکانمان نیز تأثیر می‌گذارند؛ برخی از این تصمیم‌ها به مسئولیت‌های اجتماعی و شغل و حرفه‌مان مربوط می‌شوند و برخی دیگر به دولت و قانون ارتباط دارند.

پدرم به کرونا مبتلا شده و پزشکش تجویز کرده هرچه زودتر باید بستری شود. بیماران زیادی قبل از ما در نوبت بستری‌اند، می‌توانم با دادن مبلغی پدرم را زودتر از نوبت در بیمارستان بستری کنم؛ آیا مجازم این کار را انجام دهم؟

در موقعیتی هستیم که اگر دربارهٔ اتفاقی به صاحب‌خانه‌ام راستش را بگویم، بدون شک قرارداد را فسخ و من و خانواده‌ام از خانه بیرون می‌کند. در حال حاضر اصلاً امکان پیدا کردن خانهٔ جدید را نداریم؛ راه‌حل درست چیست؟

کودک کاری در خیابان با گریه از من پول می‌خواهد. مطمئنم شخص بی‌رحمی او را به این کار واداشته که از احساسات من و امثال من سوءاستفاده کند؛ از طرفی نمی‌توانم در مقابل گریه کودک بی‌تفاوت باشم؛ تصمیم درست کدام است؟

در مؤسسهٔ خیریه‌ای کار می‌کنم و شاهد دزدی و تخلف‌های قانونی گسترده رؤسای شرکت هستم، اگر این تخلف‌ها را گزارش دهم خیریه بسته خواهد شد و کودکان بدسرپرست

از اخلاق نیز هستند؛ مانند دین، قانون، آداب، سنت و مانند آنها. اما می‌توان گفت در میان این نظام‌ها، اخلاق جامع‌ترین نگاه را دارد.

البته این بدان معنا نیست که نگاه اخلاقی نگاهی جدای از همه این نظام‌هاست؛ دین، روان‌شناسی، عرف و سنت، قانون، منافع شخصی و مانند آن همه در نگاه اخلاقی مؤثرند و از همین منظر می‌توان فلسفه اخلاق را جامع‌ترین نظام هنجارساز دانست در عین حال که همیشه با آنها هم‌مسیر نیست.

حال رشته فلسفه اخلاق جدای آنکه یک شاخه علمی پردامنه و پراختلاف است، یک رویه نظام‌مند است که کل زندگی ما و رفتارهای بیرونی و تأملات درونی ما را درگیر خود می‌کند و در هر لحظه نیازمند توجه و ارتقا است. از آنجا که پرداختن به این رشته باعث رشد تأمل و تعمق اخلاقی می‌شود، حتماً در سطوح کلان‌تر رشد اخلاقی جوامع را نیز در پی خواهد داشت. بنابراین می‌توان گفت پرداختن به این رشته از ضروریات دوران ماست.

بنابراین محال است روزی از خواب بیدار شویم و تا شب که به خواب می‌رویم با هیچ تصمیم یا داوری اخلاقی مواجه نشویم. فلسفه اخلاق دانشی است مربوط به این‌گونه تصمیم‌گیری‌ها و داوری‌ها. فلسفه اخلاق از روش تأمل آگاهانه درباره تشخیص درست از نادرست، عدل از ظلم و خوب از بد سخن می‌گوید و فراتر از آن، فلسفه اخلاق تلاشی از برای فهم چگونه زیستن است و به قول سقراط: «وقتی بحث این است که چگونه باید زندگی کنیم، در باب مسئله کوچکی بحث نمی‌کنیم». مطالعه فلسفه اخلاق علاوه بر آنکه آشنایی با تفکرات مختلف را برای ما به ارمغان می‌آورد، ما را توانمند می‌سازد رویکرد خودمان را داشته باشیم و تابع نظریه‌های جمعی یا سلاطین نباشیم.

اینکه فیلسوفان اخلاق درباره پرسش‌های اخلاقی اندیشیده‌اند و حاصل تفکرات خود را در قالب نظریه‌هایی در اختیار گذاشته‌اند، بدان معنا نیست که فیلسوفان اخلاق مانند روحانیان مذهبی یا مشاوران بتوانند بگویند در موقعیت‌های جزئی چگونه باید عمل کرد؛ بلکه آشنایی با متفکران اخلاق، روش تأمل و تفکر درست درباره امور اخلاقی را در اختیار قرار می‌دهد تا بدانیم هنگام مواجهه با یک پرسش اخلاقی به چه چیزهایی باید توجه کرد. متفکران اخلاق توصیه عملی ندارند، بلکه معرفتی کلی در اختیار قرار می‌دهند. به بیانی دیگر، به جای آنکه ماهی در اختیار قرار دهند، ماهی‌گیری یاد می‌دهند.

غیر از اخلاق، نظام‌های هنجارساز دیگری نیز وجود دارند که در برخی جوامع حتی پررنگ‌تر

از کجا شروع کنیم؟

همان‌طور که می‌دانیم، انسان ماهیت اجتماعی دارد و هر عملی که از ما سر می‌زند، به نحوی بر زندگی دیگران اثرگذار است. به همین دلیل، ما راهی جز مواجهه با اخلاق نداریم. فلسفه اخلاق، به عنوان شاخه‌ای از دانش که تلاش می‌کند به پرسش‌هایی نظیر «چطور باید زندگی کنیم؟» یا «یک نظام سیاسی و اجتماعی عادلانه و مشروع چه ویژگی‌هایی دارد؟»، استدلال مناسب برای رسیدن به نتایج

درست چگونه است»، «منشأ خوب و بد، درست و نادرست چیست» و غیره پاسخ دهد، رشته‌ای عقلی و استدلالی است که بر حقایق جهان استوار شده است. مطالعه فلسفه اخلاق کمک می‌کند تا به زندگی شخصی خود نگاه منتقدانه‌ای داشته و ارزیابی دقیقی از اعمال، انتخاب‌ها و تصمیمات‌مان داشته

باشیم. فلسفه اخلاق کمک می‌کند تا شناخت بهتری از شخصیت خود داشته و با شناخت ظرفیت‌های اخلاقی خود، کارهایی را انجام دهیم که به شکوفا شدن این ظرفیت‌ها کمک می‌کنند. مطالعه فلسفه اخلاق ذهن ما را تیزبین‌تر می‌کند، به گونه‌ای که می‌توانیم با رفتار منطقی‌تر، مسائل اخلاقی را مدیریت کنیم. اما برای آشنایی با فلسفه اخلاق باید چه کنیم؟

فلسفه و زیرشاخه‌های آن، جزو دانش‌های بنیادین بشری‌اند که تدریس آنها از دیرباز در مجامع علمی رایج بود. در عصر حاضر، علاوه بر امکان تحصیل این شاخه از دانش در دانشگاه، تألیفات بسیاری هم وجود دارند که علاقه‌مندان را با این رشته آشنا کرده و به پرسش‌های آنها

پاسخ می‌دهند.

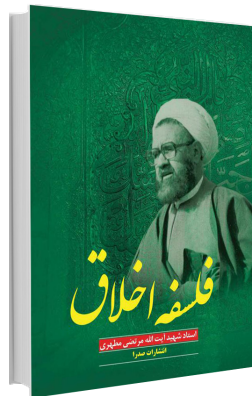
در مکتوبات فارسی نیز رویکرد فلسفی به اخلاق از دیرباز وجود داشته است. در دوران معاصر هم از قبل از انقلاب این مضمون توجه نویسندگان و پژوهشگران را به خود جلب کرده است. یکی از مهم‌ترین نمونه‌های آن، کتاب «فلسفه اخلاق» نوشته استاد مرتضی مطهری است. این کتاب که در اوایل دهه ۶۰ شمسی منتشر شد، دربردارنده سخنرانی‌های ایشان در دهه‌های قبل از انقلاب بود.

بعد از انقلاب و به طور خاص بعد از دهه ۷۰ و ۸۰ شمسی، رویکرد فلسفی به اخلاق رونق ویژه‌ای گرفت. آیت‌الله مصباح یزدی در اواخر دهه شصت دروس فلسفه اخلاق را تألیف کرد.

کتاب ویلیام فرانکنا، فیلسوف اخلاق آمریکایی، در اوایل دهه هشتاد دوبار ترجمه شد. ترجمه معروف‌تر را نشر کتاب طه به قلم هادی صادقی و با مقدمه مصطفی ملکیان روانه بازار کرده است. ترجمه دیگر به قلم انشاءالله رحمتی و به همت نشر حکمت منتشر شد.

دهه نود را می‌توان دهه شکوفایی تألیفات و ترجمه‌ها در حوزه فلسفه اخلاق نامید. مکتوبات فراوان این دهه، رونق و علاقه دانشجویان و حوزویان به این حیطه فلسفه را نشان می‌دهد.

از میان مهم‌ترین کتاب‌هایی که در این حیطه به زبان فارسی منتشر شده‌اند، می‌توان به کتاب‌های زیر اشاره کرد:

فلسفه اخلاق
جان اسکروپسکی
ترجمه محسن جوادی
نشر: کتاب طه
سال: ۱۴۰۰

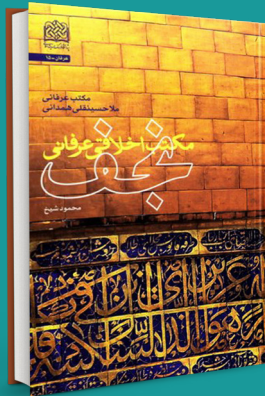
پروای دیگران
مریم نصر اصفهانی
نشر: پژوهشگاه علوم انسانی و
مطالعات فرهنگی
سال: ۱۳۹۹

آشنایی با متون اخلاق اسلامی
محسن جوادی
نشر: دانشگاه پیام نور
سال: ۱۳۸۵

سلوک اخلاقی
امیر غنوی
نشر: پژوهشگاه فرهنگ
و اندیشه اسلامی
سال: ۱۳۹۷

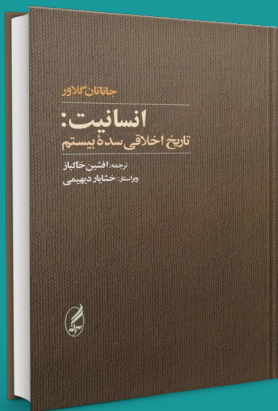

مکتب اخلاقی عرفانی نجف
محمود شیخ
نشر: پژوهشگاه فرهنگ
و اندیشه اسلامی
سال: ۱۴۰۰

اخلاق
لارنسن هینمن
گروهی از مترجمان
نشر: کرگدن
سال: ۱۴۰۰

انسانیت
تاریخ اخلاق سده بیستم
جاناتان گلور
ترجمه: افشین خاکباز
نشر: آگه
سال: ۱۳۹۹

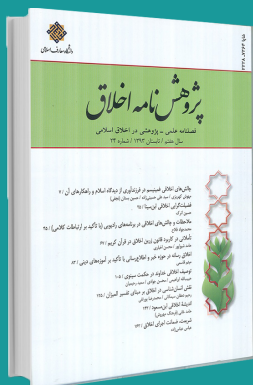

کتابشناخت اخلاق اسلامی
جمعی از نویسندگان
نشر: پژوهشگاه علوم
و فرهنگ اسلامی
سال: ۱۳۹۴

دسته دیگری از مکتوبات که به فلسفه اخلاق می‌پردازند، نشریات دانشگاهی و غیردانشگاهی‌اند. اکثر نویسندگان این نشریات دانشجویان، طلاب و استادانی‌اند که پژوهش‌های خود در حوزه فلسفه اخلاق را در این نشریات منتشر می‌کنند.

وجود این نشریات نشان می‌دهد که پرداختن به فلسفه اخلاق در زبان فارسی به حیطة ترجمه و تألیف محدود نمی‌شود، بلکه پژوهش‌هایی جهت مساهمت در این حیطة از دانش نیز در جریان است. از مهم‌ترین نشریاتی که در این حیطة فعالیت دارند، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

فصلنامه پژوهش‌نامه اخلاق
نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در
دانشگاه‌ها (دانشگاه معارف اسلامی)
علمی - پژوهشی

فصلنامه اخلاق پژوهی
پژوهشگاه قرآن و حدیث
علمی - پژوهشی

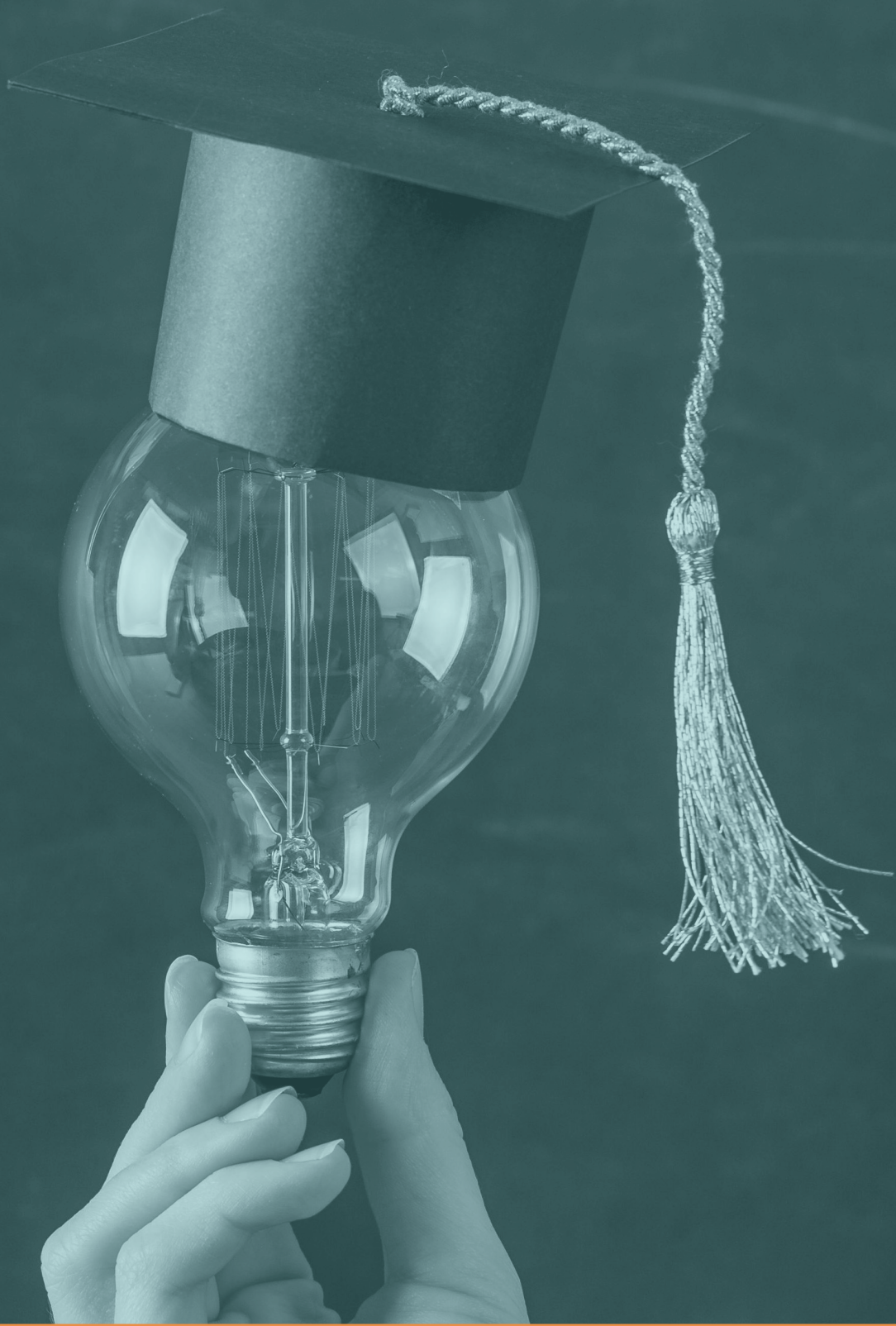
فصلنامه اخلاق پزشکی

مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی
(وابسته به دانشگاه علوم پزشکی
شهید بهشتی) علمی - پژوهشی

اخلاق در علوم و فناوری
(انجمن ایرانی اخلاق در
علوم و فناوری)
علمی - پژوهشی

سرآغاز فلسفهٔ اخلاق در ایران

فلسفه اخلاق در سرفصل‌های رشته فلسفه کمتر محل اعتناء و توجه دانشجویان و استادان بود و همواره در حاشیه قرار می‌گرفت، برخی از دانشگاهیان و حوزویان دغدغه‌مند به فکر تأسیس رشته مستقل فلسفه اخلاق افتادند. این‌گونه بود که نخستین بار رشته اخلاق به پیشنهاد آقای دکتر محسن جوادی استاد گروه فلسفه دانشگاه قم و با همکاری آقایان دکتر محمدعلی شمالی و دکتر حسن ظهور (ریاست دانشگاه پیام نور) در مقطع کارشناسی ارشد با دو گرایش فلسفه اخلاق و اخلاق اسلامی در دانشگاه پیام نور تأسیس شد.

فلسفه اخلاق در شکل دانشگاهی آن، چه در خارج از کشور و چه در ایران، مانند بسیاری از رشته‌های دیگر رشته نوپیدی است. دانشگاه‌های خارج از کشور به‌ویژه دانشگاه‌های اروپایی پرداختن به فلسفه اخلاق ذیل دپارتمان‌های فلسفه صورت می‌گیرد. با این همه در برخی دیگر از دانشگاه‌ها از جمله دانشگاه‌های آمریکا فلسفه اخلاق در قالب دپارتمان‌های مختلف تدریس می‌شود. تا پیش از تأسیس این رشته در ایران، فلسفه اخلاق در کنار دیگر دروس در مقطع کارشناسی با ارزش ۲ واحد تدریس می‌شد. از آنجا که

کلیات فلسفه اخلاق، نظریه‌های اخلاقی، مکاتب اخلاق هنجاری، فرا اخلاق، تاریخ فلسفه اخلاق در اسلام و غرب، دین و اخلاق و نظریه اخلاقی اسلام. همچنین علاوه بر مقطع کارشناسی ارشد، هم‌اکنون دانشگاه قم در مقطع دکترای این رشته نیز جذب دانشجو می‌کند.

در کنار دانشگاه، مراکز و مؤسسات حوزوی فراوانی دانشجو یا طلبه اخلاق جذب می‌کنند. مهم‌ترین مراکز آموزشی که هم‌اکنون در این رشته جذب دانشجو دارند، از این قرار است:

۱. دانشگاه دولتی قم (ذیل گروه اخلاق، مقطع کارشناسی ارشد از سال ۱۳۸۷ و دکترا از سال ۱۳۸۹ تاکنون)

۲. دانشگاه دولتی زنجان (ذیل گروه فلسفه، مقطع کارشناسی ارشد، از ۱۳۹۰ تاکنون)

۳. دانشگاه غیرانتفاعی ادیان و مذاهب قم (ذیل گروه فلسفه معاصر، مقطع کارشناسی ارشد، از سال ۱۳۹۳ تاکنون)

۴. دانشگاه غیرانتفاعی مفید قم (ذیل گروه فلسفه، مقطع کارشناسی ارشد، از سال ۱۳۹۹ تاکنون)

۵. جامعة المصطفی العالمیة (اخلاق با دو گرایش فلسفه اخلاق و اخلاق اسلامی) همچنین این رشته با سه گرایش فلسفه اخلاق، اخلاق اسلامی و اخلاق کاربردی در برخی از مراکز دانشگاه پیام نور (از جمله مراکز اصفهان، تهران جنوب، قم و بافق) نیز دانشجو می‌پذیرد.

هرچند پایه‌گذاری این رشته مخالفان فراوانی هم داشت و دشواری‌های بسیاری بر سر راه بنیان‌گذاران آن بود، ولی پس از چند سال تجربه آموزش فلسفه اخلاق در دانشگاه پیام نور و تجربه‌هایی که برخی مراکز حوزوی در آموزش این رشته حاصل کرده بودند، فلسفه اخلاق برای نخستین بار در سال ۱۳۸۷ ذیل گروه اخلاق در دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه قم نیز پایه‌گذاری شد. در همین سال دانشگاه قم اقدام به جذب دانشجو در مقطع کارشناسی ارشد کرد و دو سال بعد، در سال ۱۳۸۹ نیز مقطع دکترای این رشته در همین دانشگاه تأسیس شد و دانشجو گرفت.

در طی این سال‌ها و پس از اقبالی که به این حوزه پرچالش صورت گرفت، وزارت علوم مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس رشته اخلاق شامل (سه گرایش اخلاق اسلامی، فلسفه اخلاق و اخلاق کاربردی) را که از سوی گروه اخلاق دانشگاه قم و با اشراف دکتر محسن جوادی در پاییز ۱۳۹۵ بازبینی و بازنگری شده بود، در اردیبهشت ۱۳۹۶ به تصویب رساند. همچنین در طی این سال‌ها، به چندین مرکز آموزشی دیگر نیز مجوز تأسیس این رشته در گرایش‌های مختلف آن داده شد. افزون بر این، کوشش‌هایی برای تأسیس این رشته در مقطع کارشناسی نیز صورت گرفته که هنوز به نتیجه مشخصی نینجامیده است. هرچند بر سر موجه بودن یا نبودن پایه‌گذاری مقطع کارشناسی برای این رشته اختلاف نظرهایی جدی وجود دارد.

طول دوره کارشناسی ارشد فلسفه اخلاق دو سال و نیم است که طی پنج نیم‌سال و با گذراندن ۳۲ واحد، دانشجویان موفق به اخذ مدرک این رشته می‌شوند.

مهم‌ترین سرفصل‌های این رشته عبارت‌اند از:

برای شروع فعالیت در این رشته از این اساتید بهره بگیریم

اساتید حوزوی

برخی از این دروس کاملاً عمومی‌اند و برخی دیگر به صورت محدود و تنها برای شاگردان برگزار می‌شود. در ادامه به مهم‌ترین درس‌هایی که در سال‌های اخیر در قم برگزار شده است خواهیم پرداخت.

آیت‌الله جوادی آملی

آیت‌الله جوادی آملی فیلسوف، فقیه و مفسر قرآن معروف و از اعضای جامعه مدرسین و از مراجع تقلیدند. درس اخلاق ایشان به صورت منظم هر پنج‌شنبه بعد از نماز ظهر و عصر در بنیاد اسراء قم برگزار می‌شود. رویکرد اخلاقی ایشان مبتنی بر تفسیر آیات قرآن و استفاده از روایات و سیره امامان معصوم (ع) است. درس اخلاق ایشان، به‌ویژه در میان طلاب و اهل فلسفه و عرفان هواخواهان فراوانی دارد.

پرداختن به فضای نظری اخلاق در ایران، بدون گزارشی از سنت اخلاق موعظه‌ای و دروس اخلاق عملی، ناقص به نظر می‌رسد. افزون بر فضای پژوهش آکادمیک مختص به اخلاق و فلسفه اخلاق، از سده‌ها پیش، سنتی عامه‌پسند و در فضای فکری و فرهنگی اسلام و ایران رواج داشته که به «اخلاق موعظه‌ای» مشهور بوده است؛ چراغ این سنت بیش از هر جای دیگر، در میان عالمان دین و اهل عرفان روشن بوده و تا به امروز هم به‌ویژه در حوزه‌های علمیه و به همت عالمان دینی پرفروغ مانده است.

در کنار دروس اصلی خارج فقه و اصول که از دیرباز در شهر قم متداول بوده، همواره دروس اخلاق متنوعی نیز در حوزه علمیه این شهر و دیگر شهرها برگزار می‌شده است. در دوران معاصر نیز همانند گذشته، دروس اخلاق متعدد و متنوعی در قم برگزار شده و می‌شود. براساس سنتی کهن، برخی از علما در کنار دروس اصلی و علمی که هرروزه برگزار می‌شود، یک روز در هفته (عموماً آخرین روز درسی هفته) را به درس اخلاق خود اختصاص می‌دهند.

آیت‌الله شب‌زنده‌دار

آیت‌الله مهدی شب‌زنده‌دار عضو شورای نگهبان و از اساتید درس خارج فقه و اصول حوزه قم‌اند. درس اخلاق ایشان سه‌شنبه شب‌ها در مؤسسه فقهی بقیه‌الله (عج) برگزار می‌شد که به‌تازگی این درس در شبستان امام خمینی (ره) حرم مطهر حضرت معصومه (س) برگزار می‌شود که با استقبال عموم نیز مواجه شده است.

آیت‌الله مصباح یزدی (ره)

یکی از پررونق‌ترین و مستمرترین درس‌های اخلاق حوزوی، درس اخلاق آیت‌الله مصباح یزدی (ره) بنیان‌گذار مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) و از اساتید بارز فلسفه در قم بود. جلسه درس اخلاق ایشان شهرت بسیاری داشت و چهارشنبه‌شب‌ها در حسینیه امام خمینی (ره) قم برگزار می‌شد. ایشان در دی ماه ۱۳۹۹ درگذشت و درس اخلاق‌شان هم تعطیل شد.

آیت‌الله مکارم شیرازی

آیت‌الله ناصر مکارم شیرازی مفسر قرآن و صاحب تفسیر نمونه، فقیه و از مراجع تقلید جهان تشیع است. درس اخلاق ایشان چهارشنبه‌ها بعد از نماز مغرب و عشاء در حوزه علمیه امام کاظم (ع) برگزار می‌شود. بیان ساده، شیوا و همه‌پسند از ویژگی‌های برجسته درس اخلاق ایشان است.

آیت‌الله غلامرضا فیاضی

پس از مدتی از فوت آیت‌الله مصباح یزدی شاگرد برجسته ایشان، آیت‌الله فیاضی جلسات درس اخلاق ایشان را طبق سنت قبلی ادامه دادند که تا به امروز هم همچنان برقرار است.

حجت الاسلام عابدینی

حجت‌الاسلام والمسلمین عابدینی ضمن تدریس در حوزه، در مجامع دانشگاهی و دانشجویی مشتاق معارف دینی نیز حضور مستمر دارند. درس حجت‌الاسلام عابدینی سه‌شنبه‌شب‌ها در مؤسسه‌شان در قم برگزار می‌شود. ایشان افزون بر حوزه و دانشگاه، در برنامه‌های تلویزیونی نیز به ترویج مباحث اخلاقی و تربیتی مشغول‌اند.

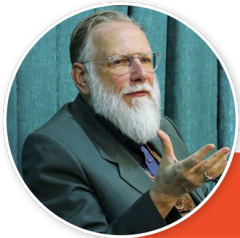
آیت‌الله خرازی

آیت‌الله سید محسن خرازی عضو جامعه مدرسین و از فقها و اساتید حوزه علمی قم است. از فعالیت‌های مهم ایشان می‌توان به تأسیس مؤسسه در راه حق اشاره کرد. درس اخلاق ایشان پنج‌شنبه‌ها ظهرها در منزل‌شان برگزار می‌شود.

آیت‌الله تحریری

آیت‌الله تحریری از برجسته‌ترین شاگردان سلوکی مرحوم آیت‌الله سعادت‌پرور (پهلوانی) هستند و می‌توان درس اخلاق‌شان را در شمار اخلاق عرفانی و سلوکی دسته‌بندی کرد.

دکتر محمد لگنهاوسن

دکتر لگنهاوسن در سال ۱۹۵۳ میلادی در نیویورک متولد شد و در خانواده‌ای مسیحی کاتولیک پرورش یافت. در سال ۱۹۷۴ کارشناسی خود را در رشته فلسفه در دانشگاه ایالتی نیویورک در آلبنی به اتمام رساند و پس از آن به ترتیب در سال‌های ۱۹۷۸ و ۱۹۸۳ در مقاطع ارشد و دکتری در همین رشته از دانشگاه رایس ایالت تگزاس فارغ‌التحصیل شد. وی در سال ۱۹۸۴ موفق به دریافت بورس تحصیلی فوق دکتری در زمینه مطالعات تطبیقی از طرف دانشگاه هاوایی شد.

دکتر لگنهاوسن که اعتقاد خود را به مسیحیت از دست داده بود، هنگام تدریس در دانشگاه تگزاس جنوبی با آشنایی با برخی ازدانشجویان مسلمان از کشورهای مختلف اسلامی از جمله ایران، لبنان، پاکستان و نوع نگاه جذاب این دانشجویان به دین، به پژوهش بیشتر درباره دین و مسائل گوناگون آن ترغیب شد و همزمان با تدریس به مرور آموزه‌های ادیان بزرگ، از جمله دین اسلام، پرداخت و به تدریج با اسلام آشنا شد و سرانجام پس از سه سال تحقیق دین اسلام را پذیرفت.

دکتر لگنهاوسن هم‌اکنون عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی پژوهشی خمینی (ره) است و با برخی مراکز علمی دیگر، به‌ویژه با دانشگاه قم، دانشگاه ادیان و مذاهب و مؤسسه بین‌المللی مطالعات اسلامی نیز همکاری علمی دارد.

اساتید دانشگاهی

همکاری هشت ساله خانه اخلاق با اساتید دانشگاهی حوزه فلسفه اخلاق و اخلاق منتج به برگزاری برنامه‌های حضوری و آثار بسیاری شده است که در ادامه چند تن از این اساتید معرفی شده‌اند.

دکتر محسن جوادی

محسن جوادی، اخلاق‌پژوه، مدرس فلسفه و عضو هیئت علمی گروه فلسفه اخلاق دانشگاه قم است. وی در کنار دروس متداول حوزه، در دانشگاه تربیت مدرس تهران رشته فلسفه را پیگیری کرد و در سال ۱۳۷۸ موفق به اخذ مدرک دکترا در این رشته شد. برای اولین بار در ایران رشته فلسفه اخلاق در دانشگاه قم به همت تلاش دکتر محسن جوادی تأسیس شد. از آثار وی می‌توان به کتاب «مسئله باید و هست» و «درآمدی بر خداشناسی فلسفی» اشاره کرد. او هم‌اکنون استاد فلسفه اخلاق در دانشگاه قم است و در دولت دوازدهم معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی را برعهده داشت. متن‌خوانی کتاب «اخلاق نیکوماخوس» ارسطو، فعالیت ماندگار دکتر محسن جوادی در خانه اخلاق پژوهان جوان است.

دکتر زهرا خزاعی

خانم زهرا خزاعی استاد تمام گروه فلسفه و عضو هیئت علمی دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه قم است. او از سال ۱۳۷۳ تاکنون به تدریس فلسفه و کلام پرداخته، سردبیری فصلنامه پژوهش‌های فلسفی-کلامی را به عهده دارد. به خاطر علاقه‌اش به فلسفه، تحصیلاتش را در مهندسی عمران دانشگاه باهنر کرمان ناتمام گذاشت و در سال ۱۳۷۱ از مرکز آموزشی جامعه‌الزهراء قم لیسانس فلسفه و کلام گرفت و در سال ۱۳۷۳ در مقطع کارشناسی ارشد فلسفه و کلام تربیت مدرس دانشگاه قم فارغ‌التحصیل شد. در سال ۱۳۸۱ دکترایش را در فلسفه تطبیقی از همین دانشگاه گرفت و تا به حال سه دوره به عنوان پژوهشگر و استاد نمونه دانشگاه قم برگزیده شد.

پروژه اخلاقی او نظریه اخلاق فضیلت است و کتاب‌های معرفت‌شناسی فضیلت (سازمان سمت، چاپ اول تابستان ۱۳۹۴)، اخلاق فضیلت (انتشارات حکمت، ۱۳۸۹) از جمله آثار اوست. او سخنرانی «اخلاق فضیلت؛ شالوده‌ای کهن، بیانی نو» را در خانه اخلاق پژوهان جوان برگزار کرد.

دکتر مهدی اخوان

مهدی اخوان مترجم و مدرس فلسفه، هرچند تحصیلات زیست‌شناسی خود را تا اخذ لیسانس در دانشگاه تربیت معلم تهران پیش برد، اما علاقه او به فلسفه مانع ادامه راهش در این رشته شد و مسیرش را به سمت رشته فلسفه غرب دانشگاه تربیت مدرس تهران تغییر داد و در همین رشته از دانشگاه علامه طباطبایی تهران دکترا گرفت و به عضویت هیئت علمی این دانشگاه درآمد.

مهدی اخوان همچنین نایب رئیس هیئت مدیره انجمن علمی فلسفه دین ایران و عضو انجمن منطق ایران است. حوزه علاقه‌مندی او را منطق، فلسفه دین، فلسفه اخلاق، ادبیات و سینما تشکیل می‌دهد، هرچند عمده تمرکز او معطوف به فرااخلاق است. او هم‌اکنون به تدریس منطق و فلسفه در دانشگاه علامه طباطبایی و فلسفه اخلاق در دانشگاه قم مشغول است و ترجمه کتاب‌های اخلاق صوری و درآمدی بر فلسفه اخلاق معاصر اثر هری گنسلر و همکاری در ترجمه دانش‌نامه فلسفه استنفورد از جمله کارهای اوست.

دکتر مهدی علیزاده

مهدی علیزاده متولد ۱۳۵۰ در تهران دانش‌آموخته حوزه علمیه قم و دارای دکترای اخلاق اسلامی از دانشگاه معارف اسلامی است. او منطق، فلسفه، فقه و کلام را در حوزه تدریس کرده و نیز تدریس کلام جدید و فلسفه دین، نظریه‌های رشد در روان‌شناسی اخلاق، مکاتب اخلاق اسلامی و فلسفه اخلاق در دانشگاه‌های مختلف کشور را در کارنامه دارد. از جمله سوابق اومی‌توان به معاونت پژوهشی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی (۱۳۸۶-۱۳۸۷) و مدیریت مرکز اخلاق و تربیت پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی (۱۳۸۲-۱۳۸۹) اشاره کرد.

حوزه مطالعاتی او را روان‌شناسی و علوم تربیتی، فلسفه اخلاق و به‌ویژه شناخت و بازخوانی تراث اخلاقی مسلمین تشکیل می‌دهد. کتاب منابع و متون اخلاق اسلامی (متن درسی دوره کارشناسی ارشد فلسفه اخلاق) و مشارکت در نگارش کتاب شناخت اخلاق اسلامی (متن درسی دوره دکترا، رشته تخصصی اخلاق اسلامی و برگزیده کتاب سال جمهوری اسلامی ایران) و اخلاق اسلامی؛ مبانی و مفاهیم (متن درسی دوره کارشناسی، مرکز تدوین متون درسی دانشگاه‌های سراسر کشور: از جمله آثار اوست. او سخنرانی معنای ضعف اخلاقی را در خانه اخلاق پژوهان جوان ارائه کرد.

دکتر مجتبی مصباح

مجتبی مصباح (متولد ۱۳۴۷) مدرس، نویسنده و پژوهشگر فلسفه و اخلاق در سال ۱۳۶۴ وارد حوزه علمیه قم شدند. همزمان با دروس حوزوی، در برنامه درسی مؤسسه در راه حق نیز شرکت می‌کردند و پس از گذراندن دوره کارشناسی الهیات و معارف اسلامی از سال ۱۳۷۳ به تحصیل در رشته فلسفه پرداختند. در سال ۱۳۷۹ کارشناسی ارشد فلسفه را از مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی اخذ کردند و در سال ۱۳۸۱ در دوره دکترای فلسفه مؤسسه امام خمینی (ره) پذیرفته شده و با دفاع از رساله‌ای با عنوان «احتمال معرفت‌شناختی» موفق به اخذ دکترای فلسفه شدند. ایشان از سال ۱۳۷۶ به تدریس دروس فلسفه اسلامی، معرفت‌شناسی و فلسفه اخلاق اشتغال داشته و اکنون عضو هیئت علمی گروه فلسفه مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) هستند.

در اخلاق بیشتر به بسط و صورت‌بندی تفکر فلسفه اخلاقی پدرش آیت الله مصباح یزدی پرداخته و کتاب‌های بنیاد اخلاق و فلسفه اخلاق از جمله مکتوبات فلسفه اخلاقی ایشان است.

درآمدی بر زئی طلبگی، هنجارشناسی جلوه‌های رفتار حوزویان و نقش مربی در تربیت اخلاقی معنوی از جمله کتاب‌های تربیتی اوست. کار ویژه او در اخلاق استنباط از ادله است و دو کتاب استنباط حکم اخلاقی از سیره و عمل معصوم و استنباط حکم اخلاقی از متون دینی و ادله لفظی (۲ دفتر) جدیدترین آثار او در این زمینه است. سخنرانی «گفت‌وگویی درباره قلمرو علم اخلاق» را ایشان در خانه اخلاق پژوهان جوان ارائه کرده‌اند.

دکتر سید حسن اسلامی

سید حسن اسلامی (متولد ۱۳۳۹)، اخلاق‌پژوه و مدرس فلسفه و کلام، دوره دکتری کلام را در دانشگاه قم گذرانده و دانش‌آموخته حوزه علمیه قم است. وی هم‌اکنون استاد فلسفه دین و فلسفه اخلاق در دانشگاه ادیان و مذاهب بوده و آثارش عمدتاً در حوزه اخلاق نقد، اخلاق زیستی، اخلاق محیط‌زیست و اخلاق پژوهش است. از جمله آثار وی می‌توان از کتاب‌های «دروغ مصلحت‌آمیز» و «شبیه‌سازی انسانی از دیدگاه آیین کاتولیک و اسلام» نام برد. سید حسن اسلامی در کنار فلسفه‌ورزی و قلم زدن در حوزه اخلاق محیط‌زیست، به طبیعت و کوه‌نوردی علاقه بسیار دارد. از جمله همکاری‌های دکتر سید حسن اسلامی با خانه اخلاق پژوهان جوان، می‌توان به اداره محفل مطالعات فلسفه اخلاقی «حلقه امین» و همچنین، ارائه سخنرانی «برزخ اخلاق‌ورزی در ایران معاصر» اشاره کرد.

دکتر هادی صادقی

هادی صادقی (متولد ۱۳۴۱) پژوهشگر کلام جدید است. در سال ۱۳۶۲ برای تحصیل به حوزه علمیه قم عزیمت کرد و کارشناسی ارشد دین‌شناسی را از مؤسسه امام خمینی و دکتری رشته کلام جدید را از مرکز تربیت مدرس دانشگاه قم اخذ کرده است.

ایشان سابقه مسئولیت اجرایی در قوه قضاییه (معاونت فرهنگی) و مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما را در کارنامه دارد. از جمله آثار ایشان می‌توان به «درآمدی بر کلام جدید»، «عقلانیت ایمان»، «فلسفه اخلاق (ترجمه)»، «فمینیسم (مجموعه مقالات)» اشاره کرد.

دکتر محمد عالم‌زاده نوری

محمد عالم‌زاده نوری (متولد ۱۳۴۹، تهران) اخلاق‌پژوه، عضو هیئت علمی و استادیار پژوهشکده اخلاق و معنویت پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی است. تحصیلات حوزوی را در سال ۱۳۶۷ در قم شروع کرد و از درس خارج آیات عظام تبریزی، بهجت، سبحانی و مددی بهره برد. حوزه تخصص ایشان فقه و اصول، اخلاق و عرفان و تبلیغ است.

ناظمه توفیقی
موضوع ارائه: مفهوم بین اخلاقی با مطالعه موردی در ایران معاصر

هادی صادقی
موضوع ارائه: اصولیون معاصر و بیدار شدن اخلاقی

امیر صابین
موضوع ارائه: هدف از تکامل روزانه‌ی ما، کسب خیر است؟

یاسر پوراسمعیل
موضوع ارائه: رابطه کارگ حسنی و معرفت اخلاقی

اخلاق به چه می‌رسد؟

هادی همدی
موضوع ارائه: نظریه تکامل درباره اخلاق چه می‌گوید؟

محمدتقی سبعتی
موضوع ارائه: متکلمان مسلمان و ارزش‌های اخلاقی

اخلاق به چه می‌رسد؟

داستان اخلاق‌پژوهی در گفت‌وگو با اساتید

اخیر، پژوهش، ترجمه و تألیف در حیطه فلسفه اخلاق شتاب گرفته و امید می‌رود که این رشته، در دانشگاه‌های ایران رونق بیشتری یابد. همین موضوع بهانه‌ای شد تا با چند تن از استادان بنام این رشته، درباره ضعف‌ها و موانع آموزش دانشگاهی فلسفه اخلاق در ایران به گفت‌وگو بنشینیم که در این بخش شرح آن را می‌خوانید:

دکتر
محسن جوادی

موانع گسترش فلسفه اخلاق در
دانشگاه‌های ایران
(پاسخ دکتر جوادی)

فلسفه اخلاق در ایران از دانشگاه پیام نور

آموزش فلسفه اخلاق در ایران، از اواخر دهه هشتاد با تلاش‌ها و پیگیری‌های چند تن از استادان فلسفه در دانشگاه آغاز شد و این شاخه از فلسفه، به صورت یک رشته دانشگاهی درآمد. این در حالی است که در غرب، از بیش از ۴۰۰ سال قبل این آموزش دانشگاهی این رشته را آغاز کرده بودند.

دانشگاه گلاسکو از سال ۱۵۷۷ و دانشگاه آکسفورد از سال ۱۶۲۱ میلادی به طور رسمی کرسی فلسفه اخلاق داشتند، دانشگاه‌های مطرح ایالات متحده همچون هاروارد و پرینستون، از قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم آموزش و پژوهش در این رشته را آغاز کردند و اکنون بزرگترین کرسی‌های فلسفه اخلاق را دارند؛ در زمینه تألیف پژوهش و نشر آثار بسیار اثرگذارند و تبدیل به منبع غنی مطالعه و آموزش اخلاق در جهان شده‌اند.

عمر آموزش رسمی فلسفه اخلاق در ایران هنوز به ۲۰ سال هم نرسیده و این رشته تنها در چند دانشگاه تدریس می‌شود؛ هنوز دانشگاه‌های بزرگ پایتخت این رشته را آموزش نمی‌دهند. شاید یکی از علت‌های این تأخیر در آموزش فلسفه اخلاق و عدم اقبال، آن باشد که در ایران پژوهش‌های فلسفی کمتر وارد حیطه پژوهش‌های اخلاقی شدند و چون تألیفات و منابع نظری غنی در این حوزه وجود نداشت، ضرورت راه‌اندازی آکادمیک این رشته درک نشد. خوشبختانه در سال‌های

اما فلسفه اخلاق درمان بیماری‌های و مشکلات اخلاقی جامعه نیست، چون درمان چیزی غیر از علم است. بنابراین نباید از فلسفه اخلاق انتظار داشت مشکلات فعلی جامعه را حل کند. فلسفه اخلاق ممکن است برای مشکلات فعلی جامعه کاری نکند، ولی می‌تواند مبانی‌ای را درست کند که در پرتو آن مبانی علاج‌هایی پیدا شوند.

ضرورت آموزش فلسفه اخلاق (پاسخ دکتر جوادی)

ما باید یاد بگیریم درباره مباحث اخلاقی فکر کنیم و تصمیم‌گیری‌هایمان تقلیدی یا تابع سلیقه جمعی نباشد. ما باید برای تصمیم‌های اخلاقی، منطق داشته باشیم چون در غیر این صورت مصداق کسانی هستیم که تیری در تاریکی می‌اندازند. لازم است مبنایی داشته باشیم که بتوانیم درباره تصمیم‌گیری‌هایمان فکر کنیم. مفهوم فلسفه اخلاق یعنی همین؛ یعنی فکر کردن روی مباحث اخلاقی. برخی می‌گویند مهم این است که اخلاقی زندگی کنیم و لازم نیست به فلسفه اخلاق بپردازیم، حتی برخی گفته‌اند فلسفه اخلاق ضد اخلاق است یا به شکاکیت منجر می‌شود اما واقعیت آن است که ما باید درباره مباحث اخلاقی فکر کنیم و خود همین فکر کردن، اگر نظم و نظامی داشته باشد، می‌شود فلسفه اخلاق. بنابراین داشتن فلسفه اخلاق و تمرکز روی آن اجتناب‌ناپذیر است.

ممکن است برای برخی زندگی اخلاقی بدون کلان و در سطح جامعه می‌گویم فلسفه اخلاق لازم است.

آغاز شد و بعد از آن در دانشگاه قم، زنجان، دانشگاه ادیان و دانشگاه مفید ادامه یافت. بعد از آن دانشگاه علامه و شهید بهشتی هم خیلی تلاش کردند این رشته را تأسیس کنند، ولی این هنوز محقق نشده است؛ زیرا اشکال گرفته‌اند که این دانشگاه‌ها استاد فلسفه اخلاق ندارند. اما به نظر من، اصلی‌ترین مانع در تأسیس این رشته در دانشگاه‌های معتبر ایران، فقدان نگاه الزامی به این قضیه است که ضرورت پرداختن به این رشته احساس نمی‌شود.

فلسفه اخلاق و علاج مشکلات جامعه (پاسخ دکتر جوادی)

سقراط می‌گوید مسائل اخلاق معمولاً ناشی از مشکلاتی‌اند که در جامعه وجود دارد. مثلاً اعتراضات سوفیست‌ها مفهوم عدالت باعث شد افلاطون و ارسطو درباره ذات عدالت بحث کنند و همین نقطه عطف فلسفه اخلاق شد. یا مثلاً پیامدگرایی از دل رهبانیت شکل گرفت. چهره‌های اصلی مسیحیت به رهبانیت کشیده شده بودند و جامعه عقب‌افتاده بود. خیلی از متفکران مسیحی متوجه شدند یکی از دلایل عقب افتادن جامعه این است که خیلی از افرادی که باید برای جامعه و نهادهای اجتماعی فکر می‌کردند، به زهد و رهبانیت کشیده شده و از جامعه دور شدند. برای اینکه این افراد به سمت جامعه کشیده شوند، این بحث که عیسی عبادت را خدمت به جامعه می‌دانست، پررنگ‌تر کردند. بنابراین پیامدگرایی هرچند بعداً به افراط کشیده شد، اما از نقطه درستی شروع شد. بنابراین چالش‌های اجتماعی زمانی که فراگیر شوند، تغییراتی را در نگاه فلسفی ایجاد می‌کنند و در شکل‌گیری پژوهش‌ها تأثیر دارند.

دکتر

مهدی اخوان

آموزش فلسفه اخلاق در ایران (پاسخ دکتر اخوان)

تأسیس رشته فلسفه اخلاق در دانشگاه نقطه عطفی در قالب آموزش دانشگاهی و رسمی در ایران بود.

فلسفه اخلاق هنوز در دانشگاه‌های برتر ایران حضور ندارد و بیشتر به همین دلیل، دانشجویانی که ملاک انتخاب‌شان «رتبه دانشگاه» است، به گرایش‌های دیگر رو می‌آورند.

توسعه اخلاق کاربردی (پاسخ دکتر اخوان)

ارتباط با نهادهای مختلف و مسئله‌گیری از آنها می‌تواند زمینه مناسبی برای توجه به بحث‌های کاربردی داشته باشد. تعامل و گفت‌وگو با بیرون آکادمی مهم‌ترین زمینه توجه بیشتر به مسائل کاربردی اخلاق است. مسائل پرشماری در بیمارستان‌ها، کارخانه‌ها، مراکز آموزشی، دادگاه‌ها، مراکز حقوقی و مانند آن، چالش‌هایی بسیاری را برای حل و تحلیل،

من نمی‌خواهم اصرار کنم که همه باید فلسفه اخلاق بخوانند و این درست نیست، ولی از لحاظ حرفه‌ای و دانشگاهی، نبود این رشته آسیب می‌زند. زمانی در این مملکت فارابی‌ها بودند که نوشته‌های‌شان مشحون از فکر است. فکر ممکن است خطا هم باشد ولی خود فکر خیلی مهم است. شما نمی‌توانید فکر را به خاطر خطا کنار بگذارید.

ورود غیرمتخصصان به فلسفه اخلاق (پاسخ دکتر جوادی)

یکی از معضلات جامعه ما آن است که هر چیزی که مقداری جذابیت پیدا کند، عده‌ای به دنبال آن می‌روند. یک روز بازار فلسفه اخلاق گرم می‌شود، عده‌ای فیلسوف اخلاق می‌شوند، یک روز بازار فلسفه دین گرم می‌شود، عده‌ای فیلسوف دین می‌شوند و به همین قیاس.

در جامعه ما نقد جدی وجود ندارد؛ نقدهای ما تعارفی‌اند. اگر پنج تا از کارهای ضعیف غیرمتخصصان نقد جدی می‌شد و آبروی علمی نویسنده می‌رفت و عیار علمی‌اش سنجیده می‌شد، دیگر هر کس که پول دارد، کتاب چاپ نمی‌کرد یا هرکس که رئیس می‌شد با کمک مرئوس‌ها کتاب نمی‌نوشت. فقدان نقد، فقدان کار جمعی و نداشتن حساسیت باعث این مشکل شده است.

آینده فلسفه اخلاق (پاسخ دکتر اخوان)

اقبال فضای دانشگاهی و نیز عرصه عمومی و حتی هنری و سینمایی به مسئله‌های اخلاقی نیاز به تعمیق و تدارک بحث‌های نظری اخلاقی را ایجاب می‌کند و لذا می‌توان حدس زد که آینده این رشته، به‌ویژه در زمینه فلسفه اخلاق کاربردی، بسیار پراقبال‌تر و جدی‌تر باشد.

دکتر
مهدی علیزاده

نقاط ضعف آموزش فلسفه اخلاق در ایران (پاسخ دکتر علیزاده)

از جمله نقاط ضعف آموزش فلسفه اخلاق در ایران این است که در سرفصل‌های این رشته، یک منظومه معرفتی بومی با یک سیر دیالکتیکی از نقض‌ها و ابهام‌ها، گفتمان‌ها و یادگفتمان‌های علمی و مکاتب و رویکردها وجود

پیش‌روی پژوهشگران قرار می‌دهد.

مسئله تعارض فقه و اخلاق (پاسخ دکتر اخوان)

در ربط و نسبت فقه و اخلاق، تمام دشواری وقتی است که اخلاق و حقوق غیردینی و دینی، احکام متعارضی صادر کنند و آن وقت یکی از مهم‌ترین چالش‌های مدرن و معاصر، یعنی «نسبت ایمان دینی و داده‌های وحیانی با یافته‌های عقلی و بشری» آفتابی می‌شود که باید تکلیف آن روشن شود.

مسئله شکاکیت (پاسخ دکتر اخوان)

برای پیشگیری از بروز شکاکیت در مطالعه فلسفه اخلاق، یک راه آن است که اخلاقی حداقلی و عجالتی را برای تعامل همزیستانه با دیگران بپذیریم تا بعد از سیر فلسفی ببینیم از اخلاقی که به تیغ فلسفه سپرده شده چه باقی می‌ماند. راه دیگر آن است که همچون متدینانی که چو بید بر سر ایمان خویش می‌لرزند و در عین حال وارد رشته فلسفه دین می‌شوند، ایمان خود را در معرض باد قرار ندهیم و حساب آن را از دینی عقلانی جدا کنیم. در اینجا نیز اخلاق شخصی و پذیرفته برای زیستن با دیگران را با تأملات اخلاقی جدا کنیم و بدانیم همیشه فلسفه اخلاق راه را برای زیستی خلاف اخلاق نیز می‌تواند باز کند.

اگر جامعه برای گفتمان‌های اخلاقی، نگرانی‌ها و سوگیری‌های اخلاقی اهمیت قائل نشود، انگیزش‌های پژوهشگران و مدیران دانش از آن متأثر شده و بحث‌های اخلاق کاربردی، نهایتاً تبدیل به توصیه‌هایی برای بهبود وضعیت زندگی در عرصه‌ها و موقعیت‌های خاص می‌شوند.

آینده فلسفه اخلاق (پاسخ دکتر علیزاده)

بدون اینکه بخواهم قضاوتی داشته باشم، به نظرم می‌رسد که هرچه آینده محافل دانشگاهی کشور به سوی نگاه‌های انقباضی و سختگیرانه‌تر اسلامی‌سازی علوم انسانی پیش برود، رشد بحث‌های فلسفه اخلاقی، با توقف‌های بیشتری همراه خواهد بود و هرچه با وسعت نظر و تسامح بیشتری با علوم انسانی برخورد کنیم، زمینه برای رشد این رشته فراهم خواهد بود.

هرچه اهتمام و اعتنای جامعه جهانی و به تبع آن جامعه ایرانی و جامعه نخبگانی کشور به اخلاق بیشتر شود، در کنار عامل مهم نظام حکمرانی، زمینه‌ها و بسترهای اوج‌گیری رشته فلسفه اخلاق فراهم‌تر شده و احتمال اینکه آینده بهتری داشته باشد، بیشتر خواهد بود.

ندارد، همچنین استادانی که فقط محض در فلسفه اخلاق باشند، بسیار نادرند. ما به ندرت استادانی داریم که بر مکاتب و شخصیت‌های تراز اول دنیای فلسفه اخلاق متمرکز باشند. یعنی افرادی که واقعاً ارسطو شناس، کانت شناس، هیوم شناس و مانند آن باشند، نداریم؛ به ندرت می‌بینیم که یک استاد توانمند با سابقه، آثار ارسطو را برای حلقه‌ای می‌خواند.

آموزش‌های اخلاقی ما با مسائل روز جامعه به ندرت گره می‌خورد و به همین دلیل، آن افراد مشتاق تفکر و حکمت عملی و فلسفه اخلاق، در فضاهای انجمنی بسته خودشان قرار می‌گیرند و ارتباط مؤثری بین ساحت اندیشه و دغدغه‌های عمومی در حوزه‌های اجتماعی و عرصه آموزش‌های اخلاقی شکل نمی‌گیرد. در ایران فضای رفت و آمد و نشست‌های چهره به چهره و گفت‌وگوی مستقیم با اندیشمندان جهانی وضعیت خوبی ندارد.

علت بی‌توجهی به اخلاق کاربردی (پاسخ دکتر علیزاده)

بسیاری از حوزه‌هایی که اخلاق کاربردی واردشان می‌شود، از قدیم حوزه استحفاظی دانش فقه (برای مسلمانان) بوده است و به همین علت، مشروعیت ورود اخلاق کاربردی به این حوزه‌ها دچار ابهام است. همچنین حقوق و قانون یک رقیب مهم برای «کدهای اخلاقی» است و مشروعیت‌شان را به چالش می‌کشد.

آئندہ اخلاق پڑوہی

در سایر حیطه‌ها هم پرسش‌هایی از گذشته تا به امروز مطرح بوده‌اند که اغلب همچنان محل بحث‌اند؛ مسائلی از جمله اخلاقی بودن سقط جنین، اجرای مجازات اعدام، به رسمیت شناختن افراد با گرایش‌های جنسی نامتعارف و غیره. با اینکه پیش‌بینی آینده به صورت کامل شدنی نیست، ولی این اطمینان وجود دارد که پیشرفت در حوزه علوم و تکنولوژی، مسائل اخلاقی جدیدی را به فهرست قبلی اضافه خواهد کرد.

◀ هوش مصنوعی و آینده بشریت

پیشرفت‌هایی که در دهه‌های اخیر در حیطه تکنولوژی‌های هوش مصنوعی رخ داده‌اند، یکی از شاخه‌های تفکر اخلاقی‌اند. استفاده از روبات‌های هوشمند در جاهایی مثل جبهه‌های جنگ (افغانستان و عراق) از اواخر قرن بیستم آغاز شد. این روبات‌ها خودکارند؛ به این معنی که اپراتور انسانی هیچ کنترلی روی عملکرد آنها ندارد و تصمیم‌گیری درباره اینکه به چه هدفی شلیک شود، بر عهده خود روبات است. اما این روبات‌های خودمختار همیشه استدلال درست ندارند و گاهی درباره اینکه کدام هدف دشمن است، دچار خطا می‌شوند. میزان خودمختاری آنها در تصمیم‌گیری باعث شده که اخلاقی بودن یا نبودن کاربردشان در جنگ، یکی از نگرانی‌های آکادمی‌های اخلاق باشد. بعضی معتقدند استفاده از این سلاح‌ها حتی در جنگی عادلانه

فلسفه اخلاق، برخلاف سایر گرایش‌های فلسفه، از یک رشته صرفاً انتزاعی به رشته‌ای کاربردی‌تر تبدیل شده است که با سایر علوم از جمله حقوق، روان‌شناسی، علوم اجتماعی، اقتصاد، زیست‌شناسی، هوش مصنوعی، پزشکی و مانند آنها درآمیخته است. با اینکه پرسش‌های فلسفی در حیطه فلسفه اخلاق همچنان جایگاه خود را حفظ کرده‌اند، ولی بحث‌های این رشته صرفاً به پاسخ‌گویی به این پرسش‌ها محدود نشده و بررسی و پاسخ به آن دسته از مسائل اخلاقی که در سایر رشته‌ها به وجود می‌آیند، جزو وظایف فیلسوفان اخلاق طبقه‌بندی شده است.

امروز معضلات موجود در حوزه علوم، تکنولوژی، محیط زیست، اقتصاد و مانند آنها نیازمند راه‌حل اخلاقی‌اند و باید برطرف شوند؛ نه اینکه تا ابد تنها درباره آنها بحث کرد.

به موازات پیشرفت‌هایی که در علوم و تکنولوژی‌ها رخ می‌دهند، پرسش‌های اخلاقی جدیدی هم مطرح می‌شوند.

شاید تا چند سال قبل پرسش بزرگ اخلاقی ما در حیطه پزشکی آن بود که وقتی بیمار بدحالی داریم که امیدی به بهبودش وجود ندارد و با دستگاه تنفس می‌کند، آیا باید دستگاه را از او جدا کرده و به زندگی‌اش پایان دهیم یا موظفیم تا زمانی که قلب بیمار می‌تپد، او را در همان وضعیت نگه داریم (حتی اگر صد سال طول بکشد!) اما امروز بحث از آن است که آیا می‌توان با استفاده از تکنولوژی انجماد اجساد، سال‌ها بعد دوباره آنها را به زندگی برگرداند؟!

ذهنی ابزارهای پیرامون مان را کنترل کنیم، توانایی‌های شناختی خود را چندبرابر کنیم و به طور کلی، با دست‌کاری مغز، اعمالی را انجام دهیم که در حال حاضر ناممکن‌اند؟ این طرح‌ها که تا حدودی ترسناک هم به نظر می‌رسند، پای فیلسوفان اخلاق را به عصب‌شناسی باز می‌کند. اخلاق عصبی، درباره‌ی درستی یا نادرستی، خوبی یا بدی درمان، بهینه‌سازی، احاطه‌ی نامطلوب یا دست‌کاری‌های نگران‌کننده‌ی مغز انسان است. این رشته به حدود اخلاقی و پرسش‌های بنیادی درباره‌ی چگونگی و چرایی استفاده از دانش و تکنولوژی و همچنین مسائل اخلاقی آن می‌پردازد.

امکان کنترل اندیشه یا رفتار دیگران، استفاده از برخی داروها برای بهبود عملکردهای شناختی که نتیجه‌ی آن ظهور انسان‌هایی با توانمندی‌های ویژه و برتر از سایرین است، استفاده از دستگاه‌های دروغ‌سنج که احتمال خطا در آنها بالاست، نقض حریم خصوصی افراد با استفاده از کنترل ذهن و بیرون کشیدن ایده‌ها و اطلاعات از ذهن‌شان و همچنین نقض اراده‌ی آزاد فرد، از جمله مسائل اخلاقی پیش‌روی این رشته‌اند.

◀ مالکیت فکری

بعد از ظهور همه‌گیری کرونا، چالش تازه‌ای درباره‌ی حق مالکیت فکری پیش‌روی فیلسوفان اخلاق قرار گرفت. مالکیت فکری از حقوق اساسی هر انسانی است اما ظهور بیماری‌های همه‌گیر (که احتمال روی دادن‌شان در آینده هم موجود دارد) این پرسش را به

و برای جلوگیری از خطری قطعی نیز از نظر اخلاقی جایز نیست.

پیشرفت‌ها در هوش مصنوعی با سرعت ناباورانه ادامه دارد. ربات‌ها و سیستم‌های هوشمند در بسیاری از کارها و مشاغل جای انسان را گرفته‌اند به طوری که در آینده‌ی خیلی نزدیک، جوامعی خواهیم داشت که در آنها نیروی انسانی کارکرد خود را از دست داده و اکثر کارها را روبات‌های هوشمند انجام می‌دهند. به این ترتیب، در آینده با مردمی مواجه خواهیم بود که با انسان‌های امروز بسیار متفاوت بوده و تعریف دیگری از زندگی و کارکرد انسان خواهند داشت.

این موضوع به یکی از دغدغه‌های اخلاقی امروز فیلسوفان اخلاق بدل شده است.

از طرفی، به‌زودی ماشین‌هایی خواهیم داشت که از انسان بسیار باهوش‌ترند و آینده‌ی بشریت را تغییر خواهند داد؛ زیرا آنها از ما بسیار بهترند و معلوم نیست که بتوانند مانند ما به اصول اخلاقی پای‌بند باشند و چه بسا به حیات انسان روی زمین خاتمه دهند! پس باید تا جایی که ممکن است، خطر انقراض نسل بشر را کاهش دهیم. پرسش از اینکه توسعه‌ی این سیستم‌های هوشمند تا کجا باید ادامه پیدا کند و در چه نقطه‌ای باید آن را متوقف کرد، دغدغه‌ی دیگر فیلسوفان اخلاق است.

◀ عصب‌پژوهی اخلاق

پیشرفت‌هایی که در حوزه‌ی علوم عصب‌شناختی حاصل شده است ما را به این فکر واداشته که آیا می‌توانیم به مرحله‌ای برسیم که امکان نفوذ به درون ذهن افراد را داشته باشیم، با فرمان‌های

اخلاق در سال‌های اخیر، طرح استدلال‌هایی در حمایت از سیاست‌های حفظ محیط زیست و قانع کردن سیاست‌مداران و مردم در پیشگیری از آسیب بیشتر به محیط زیست و پیگیری سیاست‌های حفاظت از آن بوده است.

◀ حقوق حیوانات

« ما انسان‌ها، همه ساله میلیاردها حیوان را می‌کشیم. اغلب کاری که می‌کنیم، موجب درد فیزیکی شدید در آنها می‌شود؛ آنها عموماً به اجبار به دنیا آورده می‌شوند تا در شرایط رقت‌باری زندگی کنند. در بسیاری از موارد، آنها کشته می‌شوند بدون آنکه فرصت ارضای بسیاری از اساسی‌ترین امیالشان را داشته باشند.»

متن فوق را تام ریگان، درباره ضرورت متوقف کردن بهره‌کشی از حیوانات در کتابش با عنوان «حق حیوان، خطای انسان» نوشته است. تردیدی نیست که ما انسان‌ها در سالیان متمادی تاریخ تمدن بشر، همواره در حال سوءاستفاده و بهره‌کشی از حیوانات بودیم و این بهره‌کشی، باید هر چه سریع‌تر و بدون هیچ پیش‌شرطی، به صورت کامل متوقف شود. منظور او از توقف بهره‌کشی، خاتمه دادن به استفاده از حیوانات در صنعت خز، پایان استفاده از حیوانات در علم و پایان کامل پرورش تجاری حیوانات است.

ذهن متبادر می‌کند که اگر کشوری به تکنولوژی ساخت دارو یا واکسن یک بیماری دست یافت، حق انحصاری روی آن دارو دارد یا باید آن را در اختیار کشورهای فقیر هم قرار دهد تا همه بتوانند از مزایای آن بهره‌مند شوند؟

نظریه «حق طبیعی» می‌گوید وقتی شخص یا گروهی از افراد در موقعیتی هستند که بدون دارو جانشان را از دست خواهند داد، باید دارو را در دسترس آنها قرار داد در حالی که مثلاً سودگراها چنین ایده‌ای را نمی‌پذیرند و بر حفظ حق مالکیت فکری تأکید دارند.

◀ حفظ محیط زیست

بر کسی پوشیده نیست که سبک زندگی بشر امروز محیط زیست را به ورطه نابودی کشانده و تغییرات اقلیمی، آینده زمین را در حاله‌ای از ابهام قرار داده است. میزان تولید گازهای گلخانه‌ای در جهان (به‌ویژه از جانب کشورهای صنعتی) به حدی است که الگوهای آب‌وهوایی را دستخوش تغییرات گسترده کرده که یکی از آنها گرمایش زمین است. این گرمایش پیامدهایی دارد، از جمله افزایش تکرار و شدت بارش‌ها که منجر به سیل می‌شوند، خشکسالی‌های پیاپی، ذوب شدن یخ‌های قطبی، افزایش سطح دریاها و در نتیجه، سیل‌های ویرانگر و آواره شدن مردم، تباه شدن محصولات کشاورزی و گرسنگی جهانی.

جنگل‌زدایی و کوه‌خواری هم بخش دیگری از بلاهایی است که انسان امروز بر سر طبیعت می‌آورد. یکی از دغدغه‌های اصلی فیلسوفان

شکاف‌هایی جهت تخلیه ادرار و مدفوع دیده می‌شود، اما این شکاف‌ها در عمل به خوبی کار نمی‌کنند و حیوان زمانی که لم می‌دهد، روی فضولات خود دراز می‌کشد. زمانی که می‌ایستد، جای پاهایش روی شبکه لغزنده نامطمئنی است. گوساله از چرخیدن ناتوان است، نمی‌تواند خود را تمیز کند و تنها می‌آموزد که در یک مکان به مدت طولانی بایستد و به همین علت در ناحیه زانو، ورم و درد شدید دارند.

آنها در تمام زندگی، از فرصت شیر خوردن از پستان مادر و چریدن، فرصت کش دادن پاها، بهره‌مند شدن از هوای تازه و نور خورشید، محروم‌اند. در دامداری صنعتی هم شرایط فرق چندانی ندارد. در این دامداری‌ها حیوانات از فضاهای باز به محیط‌های بسته منتقل می‌شوند و در این محیط، صدها گاهی هزاران (مرغ و جوجه) را پرورش می‌یابند، کاری که در فضای باز مقدور نیست. در این دامداری باید حیوانات در کوتاه‌ترین زمان ممکن به بازار فرستاده شوند؛ لذا کارهایی برای تسریع پرورش آنها انجام می‌شود که عبارت‌اند از محدود کردن حرکت حیوان، دست‌کاری اشتهای آنها به منظور خوردن بیشتر و تحریک برای افزایش وزن حیوان با گنجاندن هورمون‌های افزایش‌دهنده رشد در خوراک آنها. بهره‌کشی از حیوانات در صنعت پوشاک و مد و تولید دارو و لوازم آرایشی و بهداشتی هم به شکل بسیار بی‌رحمانه‌ای انجام می‌گیرد. همه این ستم‌هایی که بر حیوانات می‌رود، ضرورت تجدیدنظر در سبک زندگی و الگوی مصرف و در پیش گرفتن یک زندگی دوستدار حیوانات را به ما یادآوری می‌کند. فیلسوفان اخلاق، پیشگامان استدلال علیه بهره‌کشی از حیوانات‌اند.

بهره‌کشی از حیوانات انواعی دارد. اولین نوع آن، که شایع‌ترین نوعش هم هست، استفاده از حیوان به منزله خوراک است اما آیا شرایط پرورش دام‌های خوراکی (مثلاً گوساله‌ها) اخلاقی است؟

گوساله‌هایی که وارد این صنعت می‌شوند، چند ساعت یا چند روز پس از تولد، از مادر جدا شده و سپس در حراجی به فروش رفته یا تحویل خریداران پیمانی می‌شوند. مصرف آهن، باعث می‌شود رنگ گوشت گوساله از صورتی به قرمز تغییر کند. از دهه ۱۹۶۰ در آمریکا سیستم جدیدی از تولید ارائه شد که گوساله‌های پرواری را قادر می‌ساخت تا چهار یا پنج ماه زندگی کنند، بدون آنکه رنگ گوشت‌شان تغییر کند و تُردی و مطلوبیت خود را از دست بدهد. به این منظور، گوساله‌های پرواری شیری را از مصرف آهن منع می‌کنند و آنها را در اصطبل‌های کوچک دارای نرده‌های چوبی نگه می‌دارند.

البته مقداری آهن به شکل مایع در رژیم غذایی آنها وجود دارد که در سرتاسر دوره زندگی کوتاه‌شان از آن تغذیه می‌کنند. کل رژیم غذایی گوساله شیری، همین است، نه شیر مادرش. در اصطبل‌ها به گوساله‌ها افسار آهنی یا پلاستیکی می‌بندند تا از حرکت آنها جلوگیری کنند. وقتی وزن آنها به ۳۰۰ یا ۴۰۰ پوند رسید، این افسار را برمی‌دارند. این گوساله‌ها در آن فضای کم قادر به حرکت نیستند.

آنها در اصطبل روی شبکه‌هایی با روکش آهن یا پلاستیک قرار دارند که روی آنها

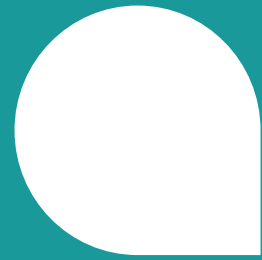

خانہ اخلاق پڑوہان جوان
اخلاق؛ دانایے و عمل

تاسیس ۱۳۹۴

شمارہ ثبت ۲۴۷۴

گزارشی از فعالیت‌های خانه اخلاق

دوم، با پیوند زدن بینش‌های اخلاق سنتی با بینش‌های متفکران جدید فلسفه اخلاق، مسیر تعامل این دو حوزه را هموار کنیم تا هر کدام از این حوزه‌ها بتواند از دستاوردهای حوزه دیگر بهره‌مند شوند.

سوم، در آینده‌ای نه چندان دور، به واسطه حمایت و مشارکت همه علاقه‌مندان حوزه اخلاق در ایران (اعم از دانشگاهیان و حوزویان) به جامعه اخلاقی ایران تبدیل شویم.

بدیهی است رسیدن به این اهداف به نحو تمام‌وکمال ممکن نیست مگر با اقبال، مشارکت و حمایت همه کسانی که دغدغه رسیدن به این مقاصد را دارند.

مجموعه مردم‌نهاد و غیرانتفاعی خانه اخلاق پژوهان جوان از آغاز به واسطه رایگان‌بخشی و حمایت بی‌قیدوشرط طلاب، دانشجویان و استادان علاقه‌مند به این حوزه پای گرفت و تاکنون نیز با همین سرمایه گران‌بها به فعالیت‌های خود ادامه داده است.

حلقه نخستین تشکیل دهنده خانه اخلاق پژوهان، جمعی از طلاب و دانشجویان رشته فلسفه اخلاق بودند که در سال ۱۳۹۳ سنگ‌بنای این مجموعه را پایه‌ریزی کردند. رفته‌رفته با همت جوانان مشتاق و حمایت و رهنمود استادان مطرح رشته فلسفه اخلاق، این مجموعه فعالیت‌های خود را منسجم‌تر و پربارتر کرد تا اینکه امروزه خانه اخلاق پژوهان جوان به یگانه مؤسسه مردم‌نهادی تبدیل شده است که به شکل تخصصی در حوزه فلسفه اخلاق فعالیت می‌کند.

به باور ما رکن اساسی هر جامعه‌ای اخلاق است و می‌کوشیم:

اول، تنور بحث‌های مربوط به فلسفه اخلاق را در ایران گرم نگه داریم تا از این رهگذر عقب افتادگی نظری خود را با بحث‌های به‌روز مطرح در این حوزه جبران کنیم.

برنامه‌های حضوری

پژوهشگران یا دانشجویان این حوزه به مخاطبین معرفی گشت.

نشست دین و اخلاق

نشست‌های دین اخلاق، سلسله جلساتی بودند که از سال ۱۳۹۵ در خانه اخلاق پژوهان جوان برگزار شد. در این جلسات به مباحثی که به نوعی به تقاطع دین و اخلاق همچون معرفی دانشمندان مسلمان حوزه اخلاق مرتبط است، پرداخته می‌شود. در مجموع ۶ نشست دین و اخلاق در سال ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ تشکیل شده است.

مدارس الاخلاق

مدارس الاخلاق عنوان دوره فشرده آموزشی «اخلاق برای نوآموزان» است که در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ در خانه اخلاق پژوهان جوان برگزار شده است. در این دوره دو روزه، اساتید مختلف حوزه اخلاق به از طلاب و دانشجویان علاقه‌مند، مهمترین مباحث حوزه اخلاق را برای آشنایی و قدم گذاشتن در این مسیر آموزش می‌دهند.

حلقه امین

حلقه امین در ابتدای تشکیل خود سلسله

خانه اخلاق پژوهان جوان در طول سال‌های گذشته برنامه‌های متعدد و متنوعی را با هدف آموزش و ترویج آموزه‌های اخلاقی برای عموم مردم و از سوی دیگر طرح مباحث تخصصی‌تر اخلاق نظری در سطح پژوهشگران و متخصصان برگزار کرده است. در ادامه به معرفی مهمترین برنامه‌های خانه اخلاق پژوهان جوان می‌پردازیم.

کارگاه‌های فلسفه اخلاق

از سال ۱۳۹۳ تا امروز ۵۴ کارگاه فلسفه اخلاق توسط خانه اخلاق پژوهان جوان برگزار شده است. هدف از این کارگاه‌ها ایجاد بستری برای ایده‌پردازان، اندیشمندان و پژوهشگران حوزه اخلاق بود تا بتوانند مباحث خود را در این زمینه ارائه نمایند تا هم طلاب و دانشجویان اخلاق نظری و نوآموزان حوزه اخلاق با این مباحث آشنا گردند و هم ایده‌های آنان در معرض نقد اساتید و منتقدان قرار گیرد و تعامل و تضارب آراء در این عرصه بیش از پیش شکل گیرد.

یکی از برنامه‌هایی که در حاشیه این کارگاه‌ها برگزار شد معرفی کتب مهم حوزه اخلاق بود. در مجموع بیش از ۳۰ کتاب مهم این حوزه به صورت تخصصی توسط برخی از محققین و

علم اخلاق و احوال نفس آدمی و متن خوانی «کتاب المله» فارابی توسط استاد حشمت پور برگزار شد. همچنین دو دوره سلسله جلسات متن خوانی ارسطو با محوریت کتاب اخلاق نیکوماخوس توسط استاد جوادی در خانه اخلاق پژوهان ارائه شده است.

نشست نقد کتاب

نشست‌های نقد کتاب جلساتی است که کتاب‌های مهم تألیفی یا ترجمه‌شده در ایران در حوزه اخلاق را به بوته نقد می‌کشد. در این جلسات که با حضور نویسندگان یا مترجم کتاب‌ها برگزار می‌شود، یکی از استادان مطرح این حوزه ملاحظات و نکات و انتقادات خود از کتاب را مطرح می‌کنند. تاکنون ۱۱ جلسه نقد کتاب در خانه اخلاق پژوهان جوان برگزار شده است. این جلسات با هدف آشنایی و معرفی کتب و نویسندگان و مترجمان آن و همچنین ارتقای سطح و کیفیت مباحث دانش اخلاق نظری در کشور صورت می‌گیرد.

گفتگوهای رمضانی آیه در آینه

در ماه مبارک رمضان سال ۱۴۰۰ سلسله گفتگوهای آنلاین با محوریت اخلاق و قرآن برگزار کردیم. این جلسات آنلاین با حضور آقایان محمد لگنهاوسن، امیر غنوی، محسن جوادی، سید طاهر غفاری، سید احمد فقیهی، مهدی علیزاده، سید حسن اسلامی، حمید پارسانیا، محمد حاج ابوالقاسمی و محمد عالم زاده نوری برگزار شد.

جلسات دوستانه علاقه‌مندان به حوزه اخلاق و فلسفه اخلاق بود که به مرور زمان در سال ۱۳۹۷ دوازده جلسه با موضوع اخلاق فضیلت و در سال ۱۳۹۸ هفت جلسه با موضوع اخلاق کاربردی با ارائه دکتر سید حسن اسلامی برگزار شد. همچنین در سال ۱۳۹۸ سیزده جلسه نظریه‌های فلسفه اخلاق با ارائه دکتر محسن جوادی نیز برگزار شد.

فقه‌الاخلاق

از سال ۱۳۹۴ سلسله جلسات منظمی با عنوان حلقه پژوهشی فقه‌الاخلاق با ارائه حجت‌الاسلام امیر غنوی در خانه اخلاق پژوهان جوان برگزار شد. تاکنون ۱۱ جلسه از این جلسات در سال ۹۴، ۱۷ جلسه در سال ۹۵، ۱۲ جلسه در سال تحصیلی ۹۶، ۱۵ جلسه در سال ۹۷ و یک جلسه در سال ۹۸ برگزار شده است. لازم به ذکر است شرکت‌کنندگان در این جلسات می‌توانستند در این کلاس به عنوان درس رسمی حدیث خوانی مرکز مدیریت حوزه علمیه قم شرکت کنند و از مزایای آن بهره‌مند شوند.

متن خوانی

یکی از برنامه‌های برگزارشده در خانه اخلاق پژوهان که با استقبال خوبی از سمت علاقه‌مندان به این حوزه مواجه شد، سلسله جلسات متن خوانی آثار مهم حوزه اخلاق بود.

متن خوانی کتاب «الذریعه الی مکارم الشریعه» اثر مشهور راغب اصفهانی در حوزه

درس‌های اخلاق

با هدف تعمیق و ترویج به زیست اخلاقی در جامعه، سلسله‌جلسات و درس‌های اخلاقی با رویکرد موعظه در خانه اخلاق پژوهان جوان برگزار شده است. این جلسات با حضور استادانی همچون حجت‌الاسلام سیدمحمدجواد وزیری، حجت‌الاسلام محمدحسین رخشاد، حجت‌الاسلام سید طاهر غفاری، حجت‌الاسلام حاج حسن بخشی، حجت‌الاسلام محمدرضا عابدینی، حجت‌الاسلام فقیهی اصفهانی، حجت‌الاسلام مجاهدی، حجت‌الاسلام نجفی و حجت‌الاسلام وطن‌خواه از سال ۱۳۹۶ تا سال ۱۳۹۸ برگزار شد.

درسگفتار دیپاچه‌ای به فلسفه اخلاق

این برنامه با هدف مروری بر تاریخچه فلسفه اخلاق برگزار می‌شود. در این دوره نظریه‌های فرااخلاق، اخلاق هنجاری و نگرش متفکران اخلاقی بررسی می‌شود. این دوره که هم‌اکنون در حال برگزاری است، با حضور آقای دکتر محمد لگنهاوسن برگزار می‌شود.

ویژه‌برنامه‌ها

علاوه بر برنامه‌هایی که ذکر شد، به مناسبت‌های مختلف ویژه‌برنامه‌هایی نیز در خانه اخلاق پژوهان جوان برگزار شده است. جلسه اخلاق معلولیت با سخنرانی محسن جوادی با موضوع «شاخص‌های کلیدی در اخلاق معلولیت» برگزار شد. همچنین در این جلسه کتاب «جهان معلول‌ساز» اثر خانم نعیمه پورمحمدی توسط خود ایشان معرفی شد.

ویژه‌برنامه اخلاق معلولیت در تاریخ ۱۶ آذرماه ۱۳۹۷ با شعار «معلولیت استعاره نیست» برگزار شد.

یکی از ویژه‌برنامه‌های خانه اخلاق پژوهان جوان آیین رونمایی از کتاب «رویکردی کثرت‌گرایانه به نظریه اخلاق» اثر لارنس هینمن بود که با حضور مترجمان و سخنرانی مهمانان ویژه، آقایان محمد لگنهاوسن و حجت‌الاسلام مهدی علیزاده برگزار شد. لازم به ذکر است که این کتاب با سرپرستی میثم غلامی بنیان‌گذار و مدیر خانه اخلاق پژوهان جوان ترجمه شده و نشر کرگدن آن را به چاپ رسانده است. همچنین یکی دیگر از ویژه‌برنامه‌های خانه اخلاق پژوهان جوان کارگاه یادداشت‌نویسی با عنوان «چگونه یک کتاب را گزارش کنیم؟» با حضور محمد حقی، مؤلف این کتاب بود که در تاریخ ۲۵ شهریور ۱۳۹۸ برگزار شد.

در سال ۱۳۹۹ که نمایشگاه بین‌المللی کتاب به صورت مجازی برگزار شد، خانه اخلاق پژوهان جوان به منظور افزایش غنای کتابخانه تخصصی اخلاق خود اقدام به خرید کتاب‌های تازه منتشرشده این حوزه کرد و این کتاب‌ها را در معرض نمایش علاقه‌مندان قرار داد. این نمایشگاه به مدت یک هفته در محل خانه اخلاق پژوهان جوان دایر بود و افراد می‌توانستند از آن بازدید به عمل آورند و بخشی از این کتاب‌ها را نیز خریداری کنند. خانه اخلاق پژوهان جوان در سال‌های گذشته همزمان با برگزاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، گزیده‌ای از کتاب‌های ارزشمند حوزه اخلاق را به مخاطبان خود معرفی و پیشنهاد می‌کند.

فعالیت‌های مجازی

سایت

سایت خانه اخلاق پژوهان جوان به آدرس:

www.ethicshouse.ir

در دسترس علاقه‌مندان قرار دارد. شما می‌توانید تمام برنامه‌هایی را که در خانه اخلاق پژوهان برگزار شده است، در سایت دنبال کنید، بخوانید و فایل‌های مرتبط با آن را دانلود کنید. همچنین جدیدترین مباحث و مقالات و یادداشت‌های حوزه اخلاق به صورت روزانه و منظم در سایت بارگذاری می‌شود. علاوه بر این، سایت امکانات دیگری مثل کتابخانه مجازی با قابلیت جست‌وجو، لغت‌نامه تخصصی فلسفه اخلاق و مانند آنها را نیز در اختیار شما قرار می‌دهد.

کتابخانه مجازی تخصصی شامل بیش از ۴۴۰۰ کتاب به زبان انگلیسی در زمینه

کتابخانه و قرائت‌خانه فلسفه اخلاق

یکی از فعالیت‌های خانه اخلاق راه‌اندازی و غنابخشی مستمر به کتابخانه تخصصی فلسفه اخلاق است. کتاب‌های مرتبط با حوزه اخلاق به صورت مستمر در این مخزن جمع‌آوری شده است. اکنون این مخزن بیش از ۱۲۰۰ کتاب در زمینه اخلاق و فلسفه اخلاق دارد که علاقه‌مندان می‌توانند از آن بازدید کنند و با شرایطی خاص، کتاب‌ها را به امانت بگیرند.

علاوه بر کتابخانه تخصصی، یک سالن مطالعه عمومی نیز برای تمامی دانشجویان و طلاب راه‌اندازی شده است. عضویت و استفاده از این سالن مطالعه شرایط خاصی ندارد و پس از ثبت‌نام قابل استفاده است. سالن مطالعه در شیفت صبح به بانوان و در شیفت عصر به آقایان اختصاص دارد که علاقه‌مندان می‌توانند از امکانات و محیط آرام سالن مطالعه برای مطالعه و پژوهش‌های خود بهره‌برند.

اخلاق و فلسفه اخلاق است. مشخصات تمام این کتاب‌ها در سایت مجموعه بارگذاری شده است و علاقه‌مندان می‌توانند پس از درخواست فایل اصلی کتاب را در ایمیل‌شان دریافت کنند.

کانال تلگرام

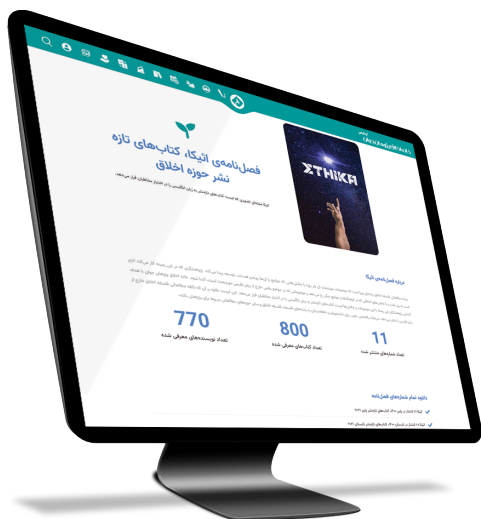
یکی از کانال‌های ارتباطی منظم خانه اخلاق پژوهان جوان با مخاطبان خود، کانال تلگرامی این مجموعه است. شما می‌توانید در کانال، مطالب جالب و مهم حوزه اخلاق را به طور روزانه در موبایل خود مطالعه کنید. آدرس کانال تلگرام:

@EthicsHouse

اینستاگرام

تیم محتوایی خانه اخلاق پژوهان به طور روزانه مطالب متنوع و جذاب حوزه اخلاق را آماده کرده و این مطالب در صفحه اینستاگرام مجموعه به صورت منظم منتشر می‌شود. یکی از برنامه‌های صفحه اینستاگرام انتشار کلیپ‌های جذاب کرش کورس است که به صورت اختصاصی به همت خانه اخلاق پژوهان جوان در حال ترجمه است.

@EthicsHouse

خانه اخلاق‌پژوهان جوان همزمان با فراگیری ویروس کرونا، با دعوت از عموم اندیشوران و صاحب‌نظران ایرانی، فراخوانی در موضوع «اخلاق و کرونا» و «اخلاق بحران» منتشر کرد. تمام نوشته‌هایی که با موضوع اخلاق و کرونا برای مجموعه ارسال شدند، در سایت انتشار یافتند و برای تمام شرکت‌کنندگان در این فراخوان هدایایی به رسم یادبود ارسال شد.

فصلنامه اثیکا (ETHIKA)

در حوزه اخلاق به زبان انگلیسی، دریای بی‌انتهایی از کتاب‌های ارزشمند یافت می‌شود که آشنایی با این کتاب‌ها به پژوهشگران حوزه اخلاق فارسی کمک می‌کند تا با توجه به منابع غنی اسلامی، به بومی‌سازی مباحث اخلاق بپردازند. ما در مجموعه خانه اخلاق‌پژوهان جوان تلاش کرده‌ایم تا ذیل سایت مجموعه، مهم‌ترین کتاب‌های این حوزه را به صورت مرتب جمع‌آوری و معرفی حداقلی کنیم. اثیکا، عنوانی است که برای این بخش سایت انتخاب کرده‌ایم که در آن، فهرستی از کتاب‌های تازه‌نشر به زبان انگلیسی را در اختیار علاقه‌مندان قرار خواهیم داد. ارائه فهرست کتاب‌های تازه‌نشر علاوه بر آنکه نشان‌دهنده ذائقه مطالعاتی فلسفه اخلاق در خارج از زبان فارسی است، می‌تواند راهنمای خوبی برای دانشجویان و علاقه‌مندان به رشته‌های فلسفه، فلسفه اخلاق و سایر حوزه‌های مطالعاتی مربوط برای پژوهش در موضوعات مختلف باشد.

پروژه‌های ترجمه

علیرغم اینکه در حوزه فلسفه اخلاق آثار زیادی ترجمه و تألیف شده است، اما هنوز منابع فارسی‌زبان در این حوزه کامل نیست و جای بسیاری از موضوعات این حوزه در بازار نشر فارسی‌زبان خالی است. ما در خانه اخلاق به کمک حلقه مترجمان امین ترجمه آثار مهم اخلاق را که در زبان فارسی کمتر درباره آنها کار شده ترجمه و منتشر می‌کنیم.

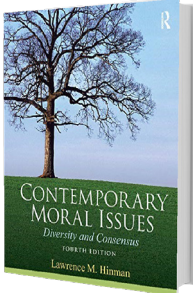
ترجمه کتاب‌های این حوزه علاوه بر اینکه به غنی‌سازی زبان فارسی در زمینه مطالعات اخلاقی کمک می‌کند، مخاطب را با روزآمدترین تحقیقات و مرزهای دانش و فیلسوفان و نویسندگان کمترشناخته‌شده در زمینه اخلاق نیز آشنا می‌کند.

تا کنون با همکاری انتشارات کرگدن، نشر لگا و انتشارات دارالحدیث کتاب‌هایی را منتشر کرده‌ایم و چندین جلد کتاب نیز در دست انتشار و در دست ترجمه است. در ادامه، فهرستی از کتاب‌های ترجمه‌شده یا در حال ترجمه حلقه مترجمان خانه اخلاق‌پژوهان را می‌بینید.

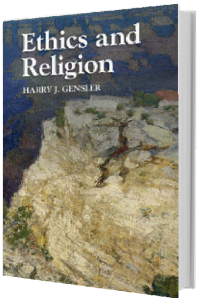
عادلانه و دردناک؛ پژوهشی
در مجازات بدنی مجرمان
اثر گریم نیومن
چاپ و نشر دارالحدیث
سال ۱۳۹۹

اخلاق؛ رویکردی
کثرت‌گرایانه به نظریه اخلاق
اثر لارنس هینمن،
انتشارات کرگدن
سال ۱۳۹۸

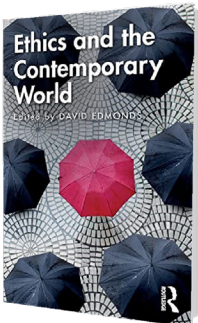
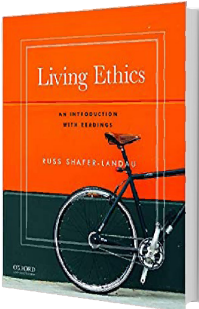
موضوعات اخلاقی معاصر
اثر لارنس هینمن،
انتشارات ترجمان،
در دست انتشار

متفکران بزرگ فلسفه اخلاق
نشر لگا
سال ۱۴۰۰

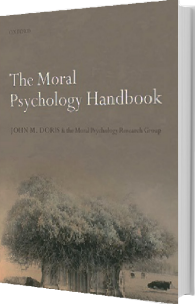
دین و اخلاق
اثر هری. جی. گنسلر، نشر
هرمس
در دست انتشار

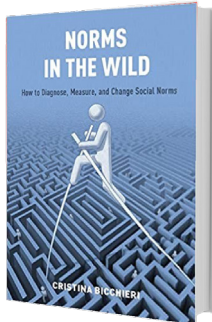
کتاب زیست اخلاقی
اثر راس شیفرلاندو
انتشارات هرمس
در دست انتشار

Ethics and the
Contemporary World
اثر دیوید ادموندز
در دست ترجمه

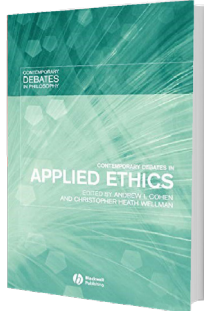
The moral
psychology handbook
اثر جان دوریس
در دست ترجمه

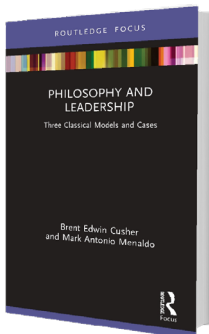
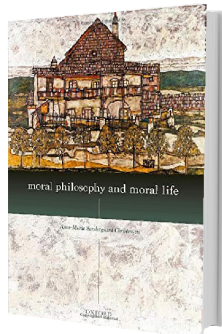
Norms in the Wild
 اثر کریستینا بیچیری
 در دست ترجمه

Contemporary Debates in Applied Ethics
 اثر اندرو کوهن
 در دست ترجمه

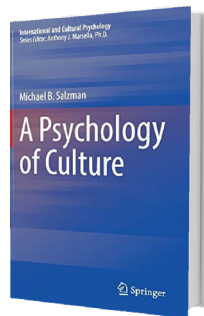
Exploring Communication Ethics
 اثر رندی بابیت
 در دست ترجمه

Moral Philosophy and Moral Life
 اثر آن ماری اس. کریستنسن
 در دست ترجمه

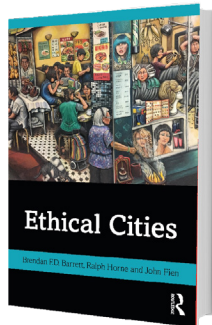

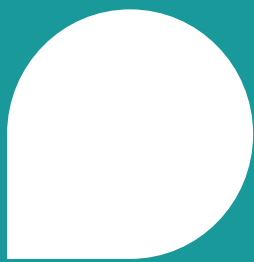
Philosophy and Leadership
 اثر برنت ادوین کوشر
 در دست ترجمه

A Psychology of Culture
 اثر مایکل سالزمن
 در دست ترجمه

Ethical Cities
 اثر برندان بارت
 در دست ترجمه

برای آینده چه برنامه‌هایی داریم؟

بحران (Crisis)

یکی از مسائلی که در شهروندان و مسئولان کلان‌شهرها باید به آن توجه ویژه باشد، بحران‌های احتمالی است که در شهر رخ می‌دهد. همه افراد باید در برابر این بحران‌ها آمادگی لازم را داشته باشند تا در زمان حادثه بتوانند به خوبی با این مسئله مواجه شوند و به بهترین شیوه این بحران را از سر بگذرانند. در مواقع بحران، رعایت موازین و بایسته‌های اخلاقی بسیار سخت و پیچیده است، چراکه منافع افراد و گروه‌ها بیش از هر زمان دیگری ایجاب می‌کند که حقوق دیگران را ضایع کنند. در زمان بحران‌هایی مانند زلزله اگر افراد به خوبی آموزش ندیده باشند، فرهنگ مواجهه با این بحران در آنها نهادینه نشده باشد و هر کس بخواهد مواد غذایی یا لوازم ضروری را برای خود انباشت کند، بسیاری از افراد محروم خواهند ماند و بحران‌های جدیدی به وجود خواهد آمد.

لذا امروزه اخلاق مدیریت بحران و اخلاق رفتار در بحران یکی از مهم‌ترین مباحث اخلاقی است که شهروندان باید به میزان کافی با آن آشنا شده باشند.

یکی از نیازهای مهم شهروندان آشنایی مناسب و فشرده با مباحث فرهنگی است. معمولاً شهروندان به خاطر مشغله‌های متنوع و بسیاری که دارند، نمی‌توانند در دوره‌های بلندمدت شرکت کنند. همچنین تجربه نشان داده که جلسات کوتاه یک‌ساعته و دوساعته چندان کارآمد نیستند و افراد کاملاً با موضوع ارتباط برقرار نمی‌کنند. بهترین گزینه، برگزاری کارگاه‌های یک‌روزه یا دویزه است که افراد در دو نوبت صبح و بعد از ظهر با اساتید مختلف و سرشناس در یک زمینه خاص و مباحث مهم آن حوزه آشنا شوند و بتوانند رودررو سؤالات و مشکلات خود را با اساتید آن موضوع مطرح کنند. در پایان این دوره‌ها نیز به شرکت‌کنندگان گواهی حضور رسمی داده خواهد شد.

در زیر برخی از موضوعاتی که برای شهروندان مفید و کاربردی است و ظرفیت برگزاری چنین دوره‌هایی را دارد، آورده می‌شود.

فرزند هم برنامه‌ریزی کند.

سبب مادر و کودک

یکی از پراهمیت‌ترین جوامع هدف ما کودکان‌اند. کودکان بستری بسیار فراهمی برای پذیرش مفاهیم و آموزه‌های جدید دارند و به دلیل وجدان‌های پاک و نبود عوامل مداخله‌گر گوناگونی که برای بزرگسالان وجود دارد، درک و پذیرش و همراهی بیشتری با مباحث اخلاقی خواهند داشت. یکی از مهم‌ترین مسائل در زمینهٔ کودک، مسئلهٔ درک اخلاقی کودکان است. اینکه چه‌طور کودکان باید با مفاهیمی مثل خوب و بد مواجه شوند و مسائل بعضاً پیچیدهٔ اخلاقی را درک کنند. ساده‌سازی این مفاهیم و انتقال آنها به کودکان به زبان کودکانه نیاز به مهارت و تجربه و دانش بالایی دارد.

یکی از مسائلی که امروزه بسیار مورد توجه قرار گرفته موضوع فلسفه برای کودکان (philosophy for children) است. فبک یا همان فلسفه برای کودکان یا فکرپروری برای کودکان و نوجوانان، مجموعه برنامه‌هایی برای آموزش تفکر عمیق فلسفی است که به پرورش قدرت استدلال، داور و قدرت تشخیص در کودکان و نوجوانان می‌پردازد و سه گونهٔ مهم از تفکر، یعنی تفکر نقادانه، تفکر خلاقانه و تفکر مراقبتی را در کودکان تقویت می‌کند. یکی از برنامه‌های مهمی که باید انجام پذیرد، برنامه‌های مرتبط با فبک است. همچنین هر برنامه‌ای که بخواهد برای کودکان طراحی شود، باید برای پیشرفت مادران و برگزاری کارگاه‌ها و کلاس‌ها و آموزش نکات تربیتی اخلاقی مرتبط با خانواده و تربیت

فرهنگ شهرنشینی (Urban culture)

حضور و زندگی در شهرهای بزرگ نیاز به رعایت و ترویج اصول اخلاقی و فرهنگی مهمی دارد که بدون آن عملاً زندگی روزمره مختل خواهد شد. مسائلی مثل اخلاق رانندگی، اخلاق استفاده از وسایل حمل و نقل عمومی مثل اتوبوس و مترو، اخلاق آپارتمان‌نشینی، اخلاق خرید و فروش در بازارهای مختلف و مانند آنها، بخشی از این مسائل است. در این دوره‌ها تمرکز بر اخلاق زندگی در شهر خواهد بود.

فناوری و تکنولوژی (Ethics of technology)

استفاده از فناوری اقتضات اخلاقی گسترده‌ای دارد. تکنولوژی معضل اخلاقی واحدی را برای تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان ایجاد می‌کند. آیا ما حاضریم به هر شکل ممکن و هرگونه که خواستیم، فناوری را رشد دهیم و از آن استفاده کنیم؟ آیا محدودیت‌هایی برای این امر وجود دارد؟ اخلاق فناوری در گسترهٔ وسیعی از موضوعات وارد می‌شود و از زوایای مختلف استفاده و توسعه فناوری را از لحاظ اخلاقی به چالش می‌کشد. مسائلی مانند آسیب‌های فناوری برای مسئلهٔ حریم خصوصی، آسیب‌هایی که فناوری برای محیط زیست دارد، محدود شدن آزادی توسط توسعه فناوری، مهندسی

این دوره با هدف آشنایی و آگاهی بیشتر با اخلاق حضور در فضای مجازی و روش‌ها و تکنیک‌های ترویج و سالم‌سازی حضور در فضای مجازی صورت خواهد گرفت.

توجه دادن به چهره‌های اخلاقی

در هر جامعه باید به تکریم الگوهای اخلاقی و شهروندان نمونه همت گماشت. کسانی که بیش از وظیفه در جامعه کار کردند، کسبه محل که انصاف را رعایت می‌کنند، کسانی که جامعه را اخلاقی‌تر کرده‌اند، پاک‌بان‌ها، افراد خدمت‌گذار، معلمان، افرادی که در هر زمینه‌ای از خودگذشتگی کرده‌اند باید در جامعه به عنوان الگو معرفی شده و تشویق و تمجید شوند.

تقدیر از کسانی که اقدامات انسانی و اخلاقی می‌کنند و تشویق آنها با معرفی در سایت یا کانال و دعوت از آنها در مراسمات مختلف و تقدیر و تشکر می‌تواند به ترویج بیشتر اخلاق کمک رساند. همچنین باعث همبستگی بیشتر شهروندان جامعه با یکدیگر خواهد شد و حس جامعه‌دوستی را به افراد منتقل خواهد کرد. به عنوان مثال، می‌توان یک جایزه سالیانه شهروند اخلاق‌مدار تعیین کرد و هر ساله طی یک جشنواره، از میان نامزدهای مختلفی که هر یک به نحوی اقدامات اخلاقی قابل توجهی انجام داده‌اند به فردی که بیشترین رأی را کسب نموده، اهدا کرد.

ژنتیک و ادغام انسان و ماشین، خطرهای تهدیدکننده وجود انسان و انقراض، هوش مصنوعی، کپی‌رایت، فناوری غربالگری بارداری و مانند آنها، در اخلاق فناوری بحث و بررسی می‌شوند. در این دوره‌ها تمرکز بر اخلاق استفاده از فناوری و تکنولوژی‌های مختلف خواهد بود.

محیط زیست (Environment)

محیط زیست و بحران‌های مختلف آن یکی از پربسامدترین و مهم‌ترین موضوعات اخلاقی است. آیا از لحاظ اخلاقی می‌توانیم هر بهره‌برداری و هر رفتاری در قبال محیط زیست داشته باشیم؟ شهروندان چه وظایفی در قبال محیط زیست شهری دارند؟ شهروندان برای کاهش آلودگی هوا و داشتن محیط زیستی بهتر و سبزتر چه کارهایی باید انجام دهند؟

بایسته‌های فعالیت در فضای مجازی

(Social Networking)

امروزه شهروندان بسیاری در طول شبانه‌روز ساعت‌ها وقت‌شان را صرف کار با موبایل و شبکه‌های اجتماعی می‌کنند. برخی از جوانان و نوجوانان حتی تا ده ساعت در شبانه‌روز در شبکه‌های اجتماعی حضور دارند. اما آیا به اندازه کافی درباره حضور در شبکه‌های اجتماعی آگاهی وجود دارد؟ سخنان مخرب، قضاوت‌های ناعادلانه، فحاشی‌ها، اخبار دروغ، نفرت‌پراکنی، کلاهبرداری و مانند آنها، مشکلات بسیاری را در شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی ایجاد می‌کند.

بِسْمِ تَعَالَى ، بَسْمِ رَحْمَتِنَا لِمَنْ حَضَرَ دَرَجِعِ بَرِّ وَحَسْرَتِ الْجَوَانِ اخْلَاقِ
كَمْ بِهِنَّ حَقٌّ دَرَجَاتٍ نَامِنُ ، جَوَانِ زَانِي كَمْ اِهْتِمَامِ شَانِ بِهِنَّ حَقِيقِ رُوشِ مَنَدِ
دَرِزَمِيْنِ اخْلَاقِ ، بِهِنَّ رَاسِيْتِ مَا بِهِنَّ اَمِيْدُوَارِيْ وَ اِنْصَرَفِيْتِ سَتُوْدِيْنِ اَرْبِ

رَسْمِ دَاوُدِ رَحْمَتِي

۱۳۹۷ / ۱۱ / ۲۹

بِسْمِ

لِزَمَانِ عِلْمِ وَ اِسْتِيْقَانِ رُوشِ عَزِيْزِ وَ اَبْحَدِ
بِهِنَّ اَخْلَاقِ وَ اَبْحَدِ رُوشِ مَنَدِ وَ اَبْحَدِ
دَرِزَمِيْنِ عِلْمِ وَ اَبْحَدِ رُوشِ مَنَدِ
عَلِيْ زَمَانِ عِلْمِ وَ اَبْحَدِ رُوشِ مَنَدِ
صِيَامِ لَدُوْنِ رُوشِ مَنَدِ وَ اَبْحَدِ
بِهِنَّ رَاسِيْتِ مَا بِهِنَّ اَمِيْدُوَارِيْ
اَبْحَدِ رُوشِ مَنَدِ

لَدُوْنِ

۱۱ / ۱۱ / ۹۷

۹۷ / ۱۱ / ۲۹

دست نوشته

**استاد انشالله رحمتی
و دکتر احمد دیلمی
برای مجموعه خانه اخلاق**

خانه اخلاق پژوهان جوان